

Duurzaam Elis | 2022

Elis in beweging

Beste lezer,

Welkom bij het duurzaam jaarverslag van Elis, waar duurzaamheid als cruciale factor achter ons succes fungeert. Ons bedrijfsmodel, geworteld in de circulaire economie, legt de nadruk op diensten boven producten, verhuur boven aankoop en gebruik boven bezit. In dit verslag delen we onze aanhoudende inzet voor duurzaamheid en presenteren we een breed scala aan innovaties, ontwikkelingen en uitdagingen.

Elis heeft recent de volgende stap gezet in haar duurzaamheidsmissie door haar nieuwe merkbelofte wereldwijd te introduceren: "Circular Services at Work". Als circulaire dienstverlener richten we ons op groei en ontwikkeling voor een duurzame toekomst. We werken nauw samen met klanten en partners in de toeleveringsketen om duurzame samenwerkingen op te bouwen en de levensduur van onze producten te maximaliseren. Met onze circulaire dienstverlening helpen we onze klanten hun eigen duurzaamheidsdoelen te realiseren. Door elkaar te inspireren, dragen we gezamenlijk bij aan een positieve impact op de wereld.

Duurzaamheid kent vele aspecten. We zetten in op verduurzaming van ons wasproces, logistiek en productontwikkeling,

maar geven ook aandacht aan onderwerpen zoals vitaliteit en werkgeluk. Afgelopen jaar hebben we ons wagenpark verder geëlektrificeerd en biobrandstoffen geïntroduceerd. Hoewel we al indrukwekkende resultaten hebben geboekt, zijn we nog lang niet klaar. We zetten tevens stappen op het vlak van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Elis is een organisatie die om mensen draait, en daarom investeren we in een inclusieve werkcultuur. We betrekken meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en werken samen met partners die, net als Elis, duurzaamheid hoog in het vaandel hebben staan en zichtbare stappen ondernemen om de wereld toekomstbestendig te maken.

Dit magazine biedt wederom een schat aan inspirerende verhalen, met bijdragen van zowel onze eigen medewerkers als externe betrokkenen. Laten we samen de weg naar een duurzame en circulaire toekomst bewandelen!

Met vriendelijke groet,
Namens directie van Elis Nederland
Lars Kamphuis
Algemeen Directeur

Michel Vreugdenhil
Operational Director

Marielle Lablans-Tiemens
Human Resource Director

Lars Kamphuis
Managing Director

Jan Willemsen
Financial Director

Bas Beerens
Sales and Marketing Director

Gedrukt op 100% gerecycled papier.

Om te voorkomen dat er teveel gerecycled papier wordt gebruikt, vragen we je om Duurzaam Elis door te geven. Zo besparen we grondstoffen, maar kunnen we ook andere inspireren om duurzaam te ondernemen.

12

20

28

20

38

42

56

Inhoud

- 4** | Elis Nederland
- 6** | Elis business model
- 8** | Internationale multiservice dienstverlening
- 9** | 4 vragen aan Elis over het Science Based Targets initiative
- 10** | **Milieu & Elis**
- 12** | Zó vergroenen wij onze distributie en transport
- 16** | Elis is proactief bezig om de CO₂- uitstoot te verlagen
- 18** | Duurzaam inkopen doe je samen
- 20** | Phoenix: het duurzame zusje van de Aqualine

- 24** | Zo duurzaam is onze bedrijfskleding
- 26** | Schone werkkleding voor bedrijf én milieu
- 28** | Duurzaam, duurzamer, het duurzaamst!
- 30** | De matten van Elis
- 32** | Van vuile poetsdoek naar een schoon en circulair wasproces
- 34** | Duurzaamheid en hygiëne gaan hand in hand
- 36** | Textielrecycling met partner Frankenhuis
- 38** | Elis Pest Control: duurzame én efficiënte plaagdierbeheersing

- 40** | **Mens & Elis**
- 42** | 'Twintig jaar werken bij Elis? Daar kijkt niemand van op'
- 46** | Elis Chevrons. Milka, de ster van lijn 4
- 48** | Young Elis als toegevoegde waarde voor Elis

- 50** | **Maatschappij & Elis**
- 52** | Steeds meer organisaties en bedrijven hebben oog voor duurzaamheid.
- 54** | Voor Elis is SROI heel gewoon
- 56** | Warm je aan de energie van Elis Cleanroom

54

Elis Nederland

Elis ontzorgt haar klanten dag in dag uit in veiligheid en hygiëne.

Elis is een circulaire multiservice dienstverlener die textiele en facilitaire oplossingen biedt aan bedrijven. Wij zorgen ervoor dat onze klanten veilig en hygiënisch kunnen werken door middel van verhuur, reiniging, reparatie en levering van bedrijfskleding, vloer- en bedrijfshygiëne, cleanroomproducten, poetsdoeken en ongediertebestrijding.

Onze duurzaamheidsmissie zit in ons DNA en wordt gestimuleerd door ons circulaire businessmodel. Bij ons staat dienstverlening boven producten en gebruik boven bezit. Door verantwoordelijk samen te werken met klanten, leveranciers en andere lokale stakeholders, willen we onze voetafdruk zo klein mogelijk maken.

Marktleider word je niet zomaar. Elis excelleert in al haar sectoren. Wereldwijd ervaren klanten de feilloze service van Elis. Wij zijn ons bewust van onze impact. Zo creëren wij samen een veilige en hygiënische werkomgeving, terwijl we ons richten op duurzaamheid en circulariteit.

Circular services at work

Onze vestigingen

- 1 Apeldoorn, Poetsdoeken
- 2 Arnhem, hoofdkantoor
- 3 Bolsward, Cleanroom
- 4 Ede, Pest Control en Vloer- en Bedrijfshygiëne
- 5 Helmond, Bedrijfskleding
- 6 Hoogeveen, Bedrijfskleding
- 7 Klarenbeek, Bedrijfskleding
- 8 Nijmegen, logistiek centrum
- 9 Schiedam, Bedrijfskleding
- 10 Uden, Bedrijfskleding
- 11 Zaandam, Vloer- en Bedrijfshygiëne
- 12 Nieuw-Vennep, Pest Control
- 13 Rotterdam, logistiek centrum
- 14 Vaassen, logistiek centrum
- 15 Veldhoven, logistiek centrum
- 16 Eindhoven, logistiek centrum

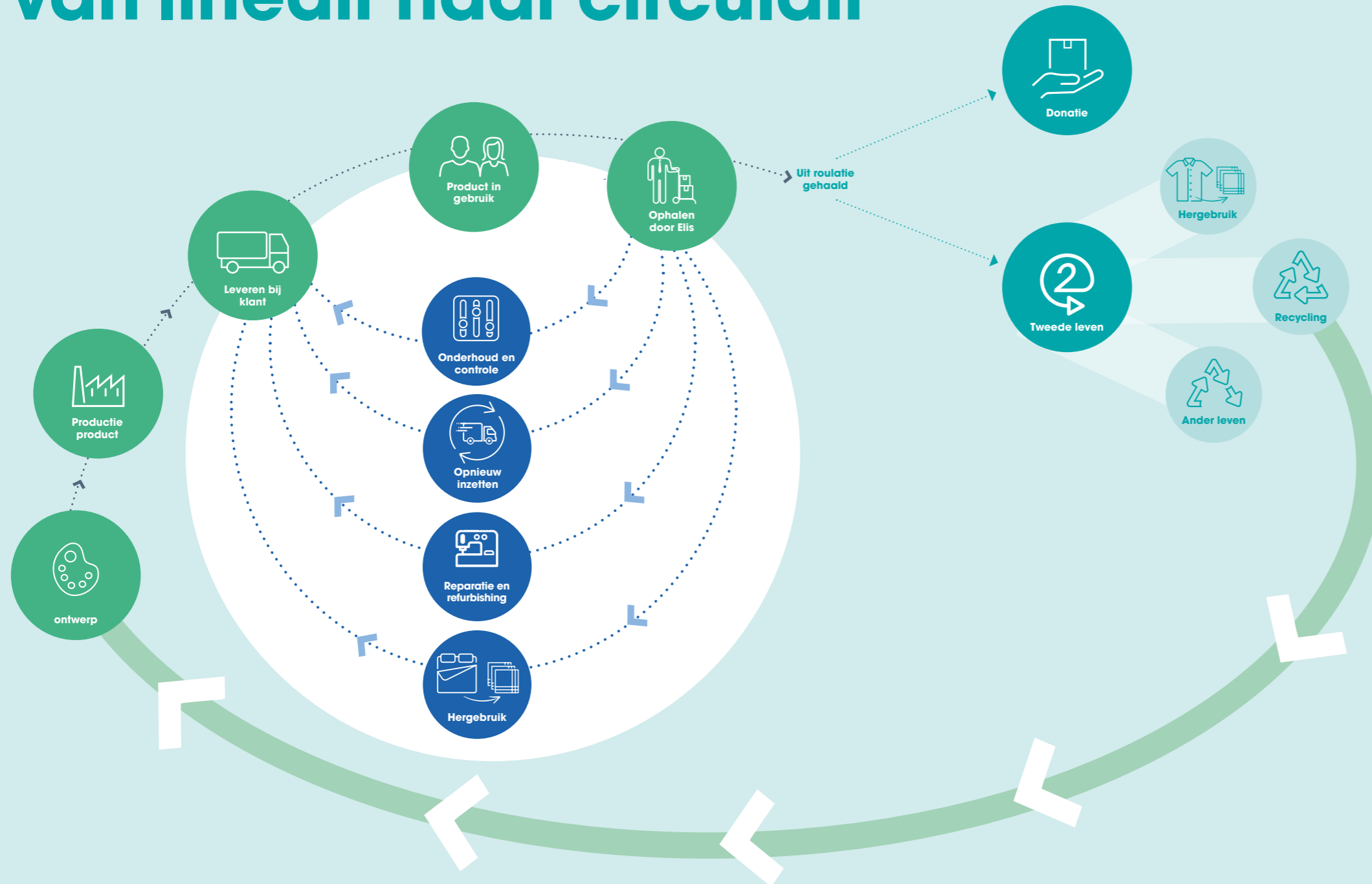
Onze diensten

Onze missie & visie

'Onze klanten zien ons als hun partner. Wij ontwerpen, ontwikkelen en bieden oplossingen op maat aan die voor hen en voor hun eindgebruikers een duidelijke meerwaarde bieden.'

Elis business model van lineair naar circulair

Het businessmodel van Elis is circulair. Wat houdt dit precies in? Is het toekomstbestendig? En hoe duurzaam is dit model binnen de textielindustrie? Informatie waar Elis zich met haar model binnen deze industrie bevindt en hoe de duurzaamheidsgedachte in de vezels van de organisatie zit, lees je in dit artikel.

Traditioneel gezien leven we in een lineaire economie; grondstoffen worden gedolven, hiervan worden producten geproduceerd, vervolgens wordt het product in gebruik genomen en geconsumeerd waarna het als afval wordt weggegooid. Omdat het afval niet als grondstof voor een ander product in wordt gezet, verliezen we steeds waardevolle materialen. Hierdoor ontstaat schaarste aan materialen in de lineaire economie.

Daar tegenover staat de circulaire economie; een model gebaseerd op productie en consumptie waarbij bestaande materialen en producten om meer waarde te creëren zo lang mogelijk worden gedeeld, verhuurd, hergebruikt, gerepareerd, refurbished en gerecycled. Het doel daarbij is om de levenscyclus van producten zo lang mogelijk te verlengen, grondstoffen te hergebruiken en het afval tot een minimum te beperken.

Logisch dus, dat steeds meer huurconcepten de markt veroveren. Van online muziek en video's streamen tot deelfietsen en -auto's. Het huurmodel van Elis is niet nieuw. Duurzaam omspringen met grondstoffen en producten is voor ons heel normaal, zeker gezien de vervuilende industrie waar we actief in zijn.

Van sommige dingen die je doet is het overduidelijk dat ze niet echt milieuvriendelijk zijn. Vliegen naar de andere kant van de wereld bijvoorbeeld. 's Ochtends nét iets langer douchen dan nodig is. Wegwerpplastic gebruiken. Met de auto naar je werk gaan. De textielindustrie, waar ook Elis onder valt, lijkt in eerste instantie niet meteen de meest vervuilende industrie. Maar deze industrie is verantwoordelijk voor zo'n 10 procent van de wereldwijde CO2-uitstoot, meer dan de uitstoot van alle internationale luchtvaart en het transport over zee bij elkaar. Door de manier waarop de productie plaatsvindt, maar ook de enorme omloopsnelheid van kleding waardoor er veel kleding wordt geproduceerd en weer wordt weggegooid, is de textielindustrie één van de meest milieubelastende industrieën.

Bewuste keuze voor circulair proces

Actief zijn in een vervuilende industrie, biedt een scala aan mogelijke duurzame verbeteringen. Elis gaat voor een oplossing die goed is voor mens, milieu en maatschappij. En in die oplossing komen alle facetten voorbij, van productontwerp tot recycling, van onderhoud tot innovatie, van wasproces tot energieverbruik en van logistiek tot sociaal investeren.

Welke dienst van Elis ook wordt afgenomen, het Product as a Service (PaaS) is circulair waarbij Elis grip heeft op het gehele proces. Als ketenregisseur binnen de circulaire dienstverlening weten we waar een product zich bevindt, wat de levensduur is van het product, hoe het is samengesteld en of het mogelijk is het product op de best mogelijke wijze te refurbishen of te recycleren. Elis heeft inzicht in het complete proces dat we stap voor stap duurzamer en compleet circulair maken. Met partners uit de keten hebben we een nauwe samenwerking om de klant vandaag de dag te kunnen ontzorgen, de wereld van morgen duurzamer te maken en in de toekomst nieuwe initiatieven te ontplooiën.

Elis: een internationale multi-service dienstverlener

Elis is een internationale multi-service dienstverlener die oplossingen biedt op het gebied van textiel, hygiëne en facilitaire diensten. Elis is actief in Europa en Latijns-Amerika en is marktleider in de meeste landen waarin het bedrijf actief is. Elis staat genoteerd op de Euronext beurs van Parijs.

Een volledige MVO strategie gebaseerd op drie pijlers:

01

Circularity and exemplarity
to reduce our impact on the planet

02

Empower our employees and support their development

03

Make a positive impact for the society

'The circular economy business model, by reducing natural resource consumption and keeping product in use, is a sustainable solution to address today's environmental challenges!'

Xavier Martiré, CEO

Onze waarden

Respect

Integrity

Responsibility

Exemplarity

Aanwezig in **29** landen op **2** continenten
 Meer dan **440** productielocaties en servicecenters
400.000 klanten.
 Meer dan **50.000** werknemers.

4 vragen aan Elis over het Science Based Targets initiative

Zich bewust van de huidige uitdagingen van klimaatverandering, wil Elis zich inzetten om uitstoot te verminderen en bij te dragen aan het onder de 1,5°C houden van de temperatuurstijging in vergelijking met het pre-industriële niveau. Daarom heeft Elis zich gecommitteerd aan het verminderen van broeikasgassen, door deel te nemen aan het Science Based Targets initiatief (SBTi). Hoe zit dat precies?

1) Wat is het Science Based Targets initiative?

Science Based Targets Initiative, letterlijk vertaald 'op wetenschap gebaseerde doelen', biedt bedrijven een duidelijk gedefinieerd pad om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen, de ergste gevolgen van klimaatverandering te voorkomen en toekomstbestendige bedrijfsgroei te realiseren.

Streefdoelen worden als wetenschappelijk onderbouwd beschouwd als ze in overeenstemming zijn met wat de meest recente klimaatwetenschap nodig acht om de doelstellingen van de Paris Agreement te halen: het beperken van de opwarming van de aarde tot ruim onder de 2°C boven het pre-industriële niveau en het nastreven van inspanningen om de opwarming van de aarde tot 1,5°C te limiteren. SBTi is een samenwerking tussen CDP, de United Nations Global Compact, World Resources Institute en het Wereld Natuur Fonds.

2) Hoe kunnen bedrijven aan de slag met SBTi?

De particuliere sector moet een fundamentele rol spelen bij het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen. Het is van cruciaal belang om op wetenschap gebaseerde doelen te verankeren in het managen van duurzaamheid.

COMMIT

DEVELOP

SUBMIT

COMMUNICATE

DISCLOSE

Het instellen van een op wetenschap gebaseerd doel is een proces in vijf stappen:

- 1) Inzet: leg de intentie vast om een wetenschappelijk onderbouwd doel te stellen
- 2) Ontwikkeling: werk aan een emissiereductie doelstelling in lijn met de criteria van de SBTi
- 3) Indienen: presenteer het doel aan de SBTi voor officiële validatie

- 4) Communiceer: maak het doel bekend en informeer de stakeholders
- 5) Managen: rapporteer bedrijfsbrede emissies en volg jaarlijks de voortgang van de doelstellingen

3) Hoe staat het er bij Elis voor?

We willen laten zien dat we doen wat we zeggen. Met SBTi kunnen we dit onderbouwen. Elis heeft daarom een toezeggingbrief ondertekend, waarin we aankondigen een wetenschappelijk onderbouwde doelstelling te gaan formuleren. Met als vanzelfsprekend doel: het terugdringen van broeikasgassen. Elis wil hiermee haar duurzame ambities uitspreken en bijdragen aan de beperking van de temperatuurstijging op aarde.

4) Wat staat Elis nog te doen?

Het afronden van de analyse en CO₂-berekening is succesvol voltooid. Momenteel werken we intensief aan het opstellen van een gedetailleerde, strategische roadmap voor het effectief bereiken van onze duurzame Elis SBTi doelstellingen.

Milieu & Elis

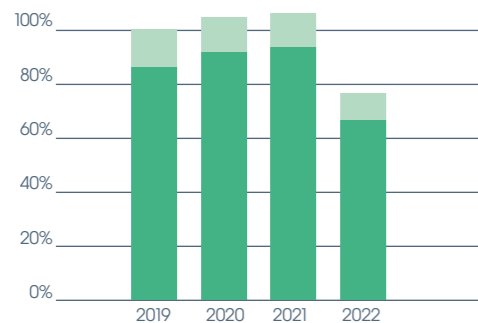

Elis heeft de hoogste onderscheiding 'EcoVadis Platinum Medal 2022.'

EcoVadis is een wereldwijde standaard voor MVO-beoordelingen. Deze medaille plaatst Elis in de Top 1% van de beste bedrijven.

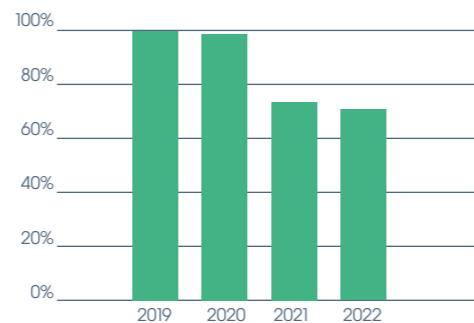

In 2022 22,8% gas bespaard t.o.v. 2019

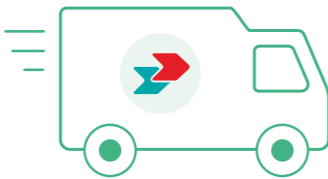

■ Aardgas voor productie ■ Aardgas voor verwarming

In 2022 25% water bespaard t.o.v. 2019

390 ton CO₂-reductie door inzet van alternatieve brandstoffen

• 69,2 ton CO₂-reductie

Diesel naar HVO 100

• 321 ton CO₂-reductie

Diesel naar BIO Gas CNG

2022 t.o.v. 2019

42% van het personenwagenpark is

100% elektrisch

De hygiëne verbruiksartikelen zijn geproduceerd in Europa en voorzien van het EU Ecolabel

100% van het textiel wordt gerecycled

In 2022 werd

180.000 kg kleding gerecycled

In 2022 werden er ruim

768.000

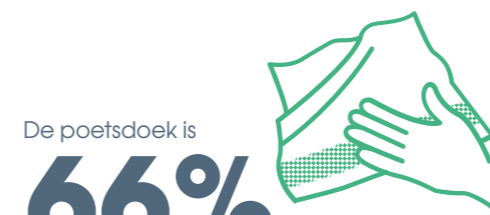
kledingreparaties uitgevoerd

1112

kilo schoenen werden er in 2022 gerecycled

besparing 1.374 kilo CO₂-uitstoot

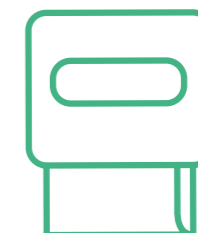
De poetsdoek is

66% duurzamer dan het papieren alternatief

De Elis-poetsdoek bestaat voor minimaal

93% uit hergebruikte garens.

Elis dispensers worden

gerepareerd, gere refurbished en gerecycled

De Fusion-dispenserlijn is Cradle to Cradle gecertificeerd

Zó vergroenen wij onze distributie

Jaarlijks rijdt het wagenpark van Elis ruim 6 miljoen kilometers. Bij een bedrijf waar duurzaamheid verweven zit in het DNA, kan een groene distributie natuurlijk niet achterblijven. Elis laat je zien waar we staan en neemt je mee in de stappen die hiervoor zijn gezet.

Waarom zes halfvolle vrachtwagens de stad in laten rijden als het ook met drie volle kan? Waarom opnieuw een dieselauto leasen, als er genoeg (elektrische) alternatieven zijn? Met dit soort vragen houdt Elis zich bezig. Sinds 2021 doen we dat nóg concreter in de vorm van een werkgroep logistiek. De werkgroep heeft een ambitieus tienjarenplan, met daarin concrete doelen voor de komende jaren. Ook in het verleden zette Elis al mooie stappen op het vlak van duurzaamheid. In deze infographic nemen we je mee in onze groene distributiereis.

2015

Route optimalisatie

Met behulp van route-optimalisatie en webfleet-software kunnen de chauffeurs slimmer en beter navigeren naar de klant, waardoor ze minder onnodige kilometers rijden. Zo wordt de uitstoot teruggebracht. Deze ontwikkeling heeft nóg een leuk bijkomend voordeel. Een flinke papierreductie omdat route-instructies niet meer worden geprint.

2017

Het nieuwe rijden

Door zuinig te rijden, verbruiken onze voertuigen minder brandstof. Dat betekent ook: minder uitstoot van CO₂, stikstof en fijnstof. Daarom worden de chauffeurs gestimuleerd om de auto te besturen volgens de regels van Het Nieuwe Rijden. Chauffeurs die net beginnen, krijgen daarom een training. Vervolgens worden alle inzichten verzameld in het Telematics-systeem, zoals hoe hard een chauffeur rijdt, remt of hoelang de wagen stationair draait.

Door zuiniger te rijden en actief real time feedback te geven over het rijgedrag, bespaart Elis 3-5% aan uitstoot.

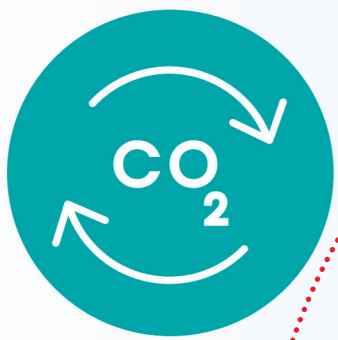
Het optimaliseren van routes bespaart Elis 3-7% aan uitstoot.

2011

Een wekelijkse logistieke puzzel

Onze klanten worden in diverse frequenties beleverd: van wekelijks tot maar één wisseling per jaar. Dat zorgt dagelijks voor een logistieke puzzel. Iedere week kunnen routes weer anders zijn. Als de logistieke puzzel is gelegd, wordt ook het best passende vervoer bepaald. De voorkeur gaat altijd uit naar de kleinst mogelijke vrachtauto. De voordelen daarvan spreken voor zich: compacte, moderne vrachtwagens verbruiken minder brandstof en stoten minder CO₂ uit.

Gemiddeld 5-10% minder CO₂-uitstoot.

2019

Multiservice distributie

Veel Elis klanten maken gebruik van meerdere Elis-oplossingen, zoals bedrijfskleding, sanitaire oplossingen, schoonloopmatten en poetsdoeken. In het verleden werden de productoplossingen vanuit diverse wasserijen afzonderlijk geleverd aan de klant. In het noorden van het land heeft Elis ervoor gekozen om, waar mogelijk, de services te integreren. We maken gebruik van centrale laad- en loss punten in ons distributienetwerk, waarbij we productgroepen samenbrengen om vanuit dat ene punt de klant te bedienen. Daarmee besparen we flink wat kilometers.

Van meerdere wasserijen naar centrale laad- en loss punten om van daaruit klant te bedienen. Gemiddeld reduceren we hiermee 5-10% aan CO₂-uitstoot.

> 40% van ons wagenpark is 100% elektrisch.

Meer wagens die HVO tanken

10 vrachtwagens rijden op HVO 100 diesel. Met HVO 100 zorgen we voor een CO₂-reductie van 89%

2022 Nieuwe contracten brandstofleverancier

2025 Inzet verhogen aandeel alternatieve brandstoffen voor goederenvervoer

2021

Elektrisch wagenpark

De overgang naar volledig elektrisch rijden, gaat bij Elis in fases. Inmiddels is 42% van het personenwagenpark elektrisch. Binnenkort volgen de kleine bestelbussen. Zodra het leasecontract van een kleine bestelbus afloopt, komt er een elektrisch alternatief. Bij de grotere voertuigen zijn er nog belemmerende factoren, zoals de beschikbaarheid en de nog beperkte actieradius. Deze worden dus later geëlektrificeerd. Voor het zover is, wordt er bij de niet-elektrische voertuigen toch al winst behaald door het gebruik van transitiebrandstoffen. Elis maakt gebruik van nieuwe voertuigen die rijden op BIO CNG of HVO100. HVO100 is een alternatief voor fossiele diesel en gemaakt van hernieuwbare grondstoffen.

8 vrachtwagens rijden op Bio CNG. Met Bio CNG zorgen we voor een CO₂-reductie van 67,8%.

EV scans uitgevoerd in de vestigingen die als eerste gaan testen met elektrisch vervoer

2023 - 2024 Fossiele brandstof vervangen door nieuwe elektrische voertuigen

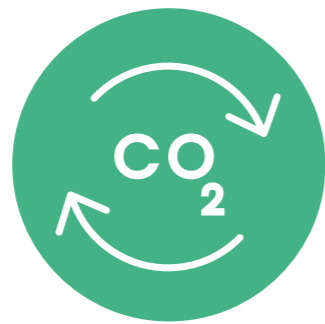
42% van personenwagenpark is elektrisch

Afstudeerd onderzoek in samenwerking met de HAN > Distributie roadmap op vestiging niveau

20..

Nu en in de toekomst...

De komende jaren verduurzamen we ons wagenpark verder. Zo maken we in 2024 nog meer gebruik van alternatieve brandstoffen, met name HVO 100. Ook vervangen we voertuigen die op fossiele brandstoffen rijden meer en meer door elektrische varianten. Ons doel? Uiteindelijk overgaan naar een geheel elektrisch wagenpark. Zo staan er op dit moment zestien elektrische kleine bestelwagens in bestelling en acht personenvoertuigen. In het verlengde hiervan kijken we per vestiging wat nodig is aan laadcapaciteit en passen we de laadinfrastructuur hierop aan. Afgelopen jaar hebben we nieuwe contracten afgesloten met brandstofleveranciers waarbij we kritisch hebben gekeken naar de beschikbaarheid van alternatieve brandstoffen.

Elis is proactief bezig om de CO₂-uitstoot te verlagen

Hoe we dat doen? Op verschillende manieren! Hieronder delen we er 10.

1

Elektrificering

Het doel is om zoveel mogelijk wagens van Elis te elektrificeren. Vooral wagens onder de 3.500 kilo zijn daar geschikt voor, aangezien deze relatief kleine afstanden rijden. Dat begint al bij de zakelijke leaseauto's en de technische dienst bussen. 42% van onze personenwagenpark is al volledig elektrisch. Daarnaast staan er 15 elektrische auto's in bestelling ter vervanging van traditionele brandstofauto's.

2

Transitiebrandstof

Wanneer een contract voor een leaseauto na zes jaar verloopt, wordt het waar mogelijk vervangen door een elektrische variant. Loopt het leasecontract van een twaalf-tonner af, dan wordt er gekozen voor een dieseltruck waar ook HVO100 in kan. Bio CNG en HVO100 zijn milieuvriendelijke transitiebrandstoffen en het is inmiddels bij bijna elke Elis-vestiging in de buurt te verkrijgen.

3

Slim laden

Bij Elis worden elektrische auto's op verschillende tijden opgeladen met groene stroom, afkomstig van Europese windenergie. De slimme laadpalen gaan op zoek naar het ideale tijdstip om te laden. Hierdoor is er een goede balans van het verbruik. Een groot probleem is namelijk de snelle overbelasting van het elektriciteitsnetwerk. En een uitbreiding van dat net laat nog even op zich wachten.

4

Bestelwagens

Elis bestelt vooral bestelwagens in plaats van vrachtwagens. Dat heeft er mee te maken dat je een bestelwagen met een B-rijbewijs mag rijden. Door een aanpassing in wetgeving mogen elektrische varianten van de bestelwagens tot 4250 kilo (inclusief belading) met een B-rijbewijs bestuurd worden. Als hetzelfde voertuig een brandstofmotor zou hebben, ligt het maximumgewicht op 3.500 kg. Dat betekent 750 kilo extra belading en meer mensen die een dergelijke wagen mogen besturen.

5

Warmtewisselaars waswater

Bij Elis wordt het opwarmen van waswater door middel van stoom steeds meer afgeschaald. Dat gebeurt bijvoorbeeld met warmtewisselaars. Deze zorgen ervoor dat het aangeleverde, koude water langs het nog warme afvalwater wordt geleid. Dat afvalwater van 40 graden verwarmt dan het koude water. De stap om het waswater dan nog op te warmen naar 60 graden of hoger is daardoor kleiner. De installaties worden al veel gebruikt bij Elis en presenteren optimaal bij goede schoonmaak en onderhoud.

6

Adiabatische koeling

Adiabatische koeling is gebaseerd op het koelen van lucht door het laten verdampen van water. De energie die nodig is voor het verdampen, wordt onttrokken aan de lucht. De lucht koelt daardoor af. Adiabatische koeling is bijzonder energiezuinig en zorgt voor een comfortabel binnenklimaat. Daarnaast draagt het bij aan de EN 14065/RABC certificering doordat het de temperatuur en de luchtvochtigheid in de productiehal verbetert.

7

ISO 22000 certificaat

Afgelopen jaar heeft Elis gewerkt aan het opzetten van een managementsysteem dat voldoet aan de eisen van de ISO 22000 norm, een erkende en zeer gewaardeerde standaard voor voedselveiligheid. Inmiddels heeft Elis bij vijf bedrijfskledingvestigingen het ISO 22000 certificaat behaald en is daarmee geschikt bevonden voor de levering aan klanten waarbij voedselveiligheid een absolute eis is.

8

Milieuvriendelijke reiniging mastermatten

In de wasserij in Apeldoorn worden naast poetsdoeken ook absorptiematten gereinigd. Deze unieke mastermatten konden voorheen alleen gereinigd worden met perchloor. Omdat perchloor schadelijk kan zijn, heeft Elis dit proces omgegooid. Met de aanschaf van de speciale multisolventenmachine worden mastermatten nu milieuvriendelijk gereinigd. Het gesloten wasproces maakt gebruik van restwarmte en de vervuiling uit de matten wordt opgenomen in de eigen waterzuivering van de wasserij, hierdoor komt de vervuiling niet in het riool terecht.

9

Plasticreductie

Vanuit hygiënisch oogpunt en ter bescherming van textiel tegen stof en vuil, is het niet altijd noodzakelijk om textiel in plastic te verpakken. Een goed alternatief is het verpakken van textiel in polyester waszakken en polyester containerhoezen. Deze worden bij binnenkomst gewassen met het vuile textiel en zijn dan weer hygiënisch schoon. Deze verpakkingsmaterialen kunnen tot wel 100 wasbeurten meegaan.

10

Textielrecycling

Per jaar heeft Elis ruim 180.000 kilo aan afgedankte kleding die mechanisch wordt gerecycled. De vezels worden bijvoorbeeld gebruikt als vulling voor de automotive industrie of als isolatiemateriaal. Maar er vinden ook proeven plaats met chemische recycling, zodat er weer nieuwe kleding van gemaakt wordt. We zien daarin voor de toekomst dé oplossing voor ons afgedankte textiel.

Duurzaam inkopen doe je samen

Een duurzaam product of een duurzame dienst verzorg je niet alleen. Dat doe je samen. Samen met partners en toeleveranciers. Bij Elis vinden we het belangrijk dat we dezelfde visie hebben. Hoe zorg je daarvoor en hoe borg je dit? En misschien nog wel belangrijker: wat is eigenlijk de meest duurzame keus? Over deze (en andere) vragen buigt Peter Ouwens zich. Hij is Procurement Manager Benelux bij Elis.

Welke rol speelt duurzaamheid in je werk?

'Een grote rol! Wij zijn namelijk bezig om de inkooporganisatie verder te professionaliseren en hierin óók duurzaamheid te integreren. En die twee gaan hand in hand. Want als je professioneel samenwerkt, maak je duidelijke afspraken, óók over duurzaamheid.'

Jullie leggen dus eigenlijk vast: wat verwachten we van elkaar?

'Inderdaad. We spreken af dat we voor een bepaalde tijd, bijvoorbeeld drie jaar, samenwerken. Dat werkt niet alleen prettig voor ons, maar ook voor de leverancier. Zij weten wat ze aan ons hebben. Zo investeren we samen in een lange termijnrelatie.'

En als je langere tijd samenwerkt, dan kun je dus ook samen stappen zetten op duurzaamheidsgebied?

'Klopt! Daarbij is het belangrijk dat we als Elis heel helder communiceren waar we heen willen. Duurzaamheid is een breed begrip. Willen we CO₂ besparen? En zo ja: hoeveel dan? Als we die doelen helder hebben, kunnen leveranciers zich daaraan committeren. Sterker nog, zij zijn deskundige op bepaalde onderdelen en kunnen dan met ons meedenken en ons adviseren. Dat kan namelijk alleen wij duidelijk zijn naar de leveranciers hoe wij met duurzaamheid en inkoopafspraken omgaan. Dat moet gewoon klik en klaar zijn.'

Hebben leveranciers al op die manier meegedacht?

'Jazeker! Een voorbeeld? Ik had laatst een gesprek met een leverancier die doeken kan maken met een veel kortere droogtijd waarmee je mogelijk veel energie bespaart. Dat was voor mij best wel een eyeopener. Je denkt bij duurzaamheid al snel aan duurzame materialen, maar als die vervolgens heel lang moeten drogen, hoe 'groen' ben je dan eigenlijk bezig? Je houdt elkaar op deze manier scherp.'

Hoe zie jij de toekomst van inkoop bij Elis?

We gaan duurzamer inkopen. Daarnaast willen we met minder leveranciers gaan werken, die meer voor ons kunnen betekenen. Zo bouwen we een meer strategische relatie op met de leveranciers met wie we samenwerken. Door je te focussen op de belangrijkste leveranciers ben je beter in staat om lange termijn doelstellingen met elkaar af te spreken. Het mooie is dat je dan samen gaat werken aan dezelfde duurzaamheidsdoelen en ik ben ervan overtuigd dat we daardoor sneller kunnen verduurzamen. Niet alleen bij Elis, maar ook bij onze leveranciers. We hoeven het niet allemaal alleen te doen. Als je elkaar goed kent, kun je elkaar aanvullen. Mijn doel is eigenlijk om de preferred customer te worden.'

Phoenix: het duurzame zusje van de Aqualine

Naast de robuuste Aqualine en de modieuze Fusion-dispenserlijn, heeft Elis binnenkort ook een duurzame Phoenix-dispenserlijn. Deze dispensers bestaan voor gemiddeld 84 procent uit gerecycled materiaal. Daardoor zijn deze producten maar liefst vier keer duurzamer dan reguliere dispensers. Marketing Manager Sanne Weber vertelt over de totstandkoming van dit duurzame paradepaardje.

Net als elke andere dispenser wordt de Phoenix-lijn gemaakt van kunststof korrels (ABS). Toch is er een groot verschil. Waar de andere dispenserlijnen gemaakt worden van nieuwe grondstoffen (virgin), is hier sprake van gerecycled materiaal. Oude platenspelers, computers, toetsenborden of muziekborden (om maar iets te noemen) krijgen zo een tweede leven. En daar is Sanne trots op. 'Dit is echt uniek. Deze post-consumer producten worden door heel Europa verzameld waarna een bedrijf in Oostenrijk ze vermaakt en smelt tot een 'nieuwe' ABS-korrel. Daar gaan heel wat processtappen aan vooraf.'

Recyclen

De Phoenix-lijn is ontstaan vanuit de duurzame ambities van Elis. Maar ook door een vraag vanuit de markt. Sanne: 'Door ons circulaire businessmodel verlengen we de levensduur van de dispensers zo lang mogelijk. Dat doen we door ze regelmatig te onderhouden. Omdat we eigenaar blijven van de dispensers, kunnen we ze na de levensduur of na de contractlengte verzamelen, repareren, opnieuw inzetten of recycleren.' Met de Phoenix-lijn gaat Elis nog een stap verder. 'Bij deze dispenserlijn gebruiken we tijdens het productieproces

een gerecyclede kunststof korrel. Hiermee creëer je een product dat eruit ziet als nieuw, maar gemaakt is van gebruikte consumentenproducten. Zo kun je hetzelfde materiaal keer op keer inzetten. Daardoor worden er veel minder nieuwe grondstoffen gebruikt.' Met deze dispenserlijn sluit Elis aan op de ambities die steeds meer overheidsinstanties (zoals gemeentes, scholengemeenschappen en ziekenhuizen) uitspreken op het vlak van duurzaamheid.

Zwart

Het productieproces ziet er precies hetzelfde uit als bij de Aqualine en de vorm van de dispensers blijft hetzelfde. Toch is er één ding anders. De korrels zijn niet wit, maar zwart. 'Omdat er allerlei kleuren producten worden gerecycled, is een witte korrel bijna onmogelijk te realiseren, daarom de keuze voor een zwarte variant', legt Sanne uit. De andere Elis dispenserlijn Fusion is al behoorlijk duurzaam dankzij een cradle to cradle-certificaat. 'Met de Phoenix-dispenserlijn zetten we nog een stap verder.'

Een echt Elis product

De Phoenix dispenser past naadloos in het circulaire business concept van Elis. 'Omdat we onze producten zelf onderhouden, gaan onze producten lang mee. Hiermee verminderen we de impact op het milieu. Wij waren al circulair, voordat

duurzaam een veelgebruikt begrip werd', vertelt Sanne. Botst zo'n nieuwe lijn dan niet met deze insteek? 'We zijn zeker niet van plan klanten te benaderen om hun huidige Elis dispensers te vervangen door deze nieuwe lijn. Dat is uiteindelijk niet duurzaam, want dan gooi je goede dispensers weg. Wij bieden de Phoenix-lijn aan bij nieuwe klanten. En is het einde van de levensduur bij onze huidige klanten in zicht, dan bieden we op dat moment dit alternatief aan.'

Goede start

Dankzij de ervaringen die onze collega's in Frankrijk in 2022 met de Phoenix-lijn hebben opgedaan, kunnen wij in Nederland in 2023 een mooie, volledige dispenserlijn lanceren. Een compleet assortiment voor iedere toiletruimte, inclusief montage, levering en onderhoud. We zijn klaar voor een duurzame toekomst!

Sanne Weber
Marketing Manager

Duurzame hygiëne feitjes

Wist je dat...

...de phoenix een magische vogel is die herrijst uit zijn as.	...ook deze lijn van 'as' is: dat wat er overblijft van een afvalberg. Van iets ouds wordt iets nieuws gemaakt?	... de Phoenix dispensers uit gemiddeld 84% gerecycled plastic bestaan?
...er 4x minder CO ₂ -uitstoot ontstaat tijdens het produceren van de Phoenix-lijn ten opzichte van niet gerecyclede ABS dispensers?	...defecte dispensers uit elkaar worden gehaald? Vervolgens worden ze refurbished en opnieuw ingezet.	...dat de katoenen rollen worden gerecycled naar poetsdoeken
...dankzij kernloos toiletpapier jaarlijks 4,5 kilometer afval bespaard wordt?	...Elis foamzeep 60% minder zeep per wasbeurt gebruikt?	...deze dispenser lijn exclusief bij Elis verkrijgbaar is?

Zo duurzaam is onze bedrijfskleding

Bij Elis doen we er zoveel mogelijk aan om de levensduur van onze bedrijfskleding zoveel mogelijk te verlengen. In het ontwerp van de kleding wordt daar al rekening mee gehouden. Hoe we dat doen? Bekijk het per kledingstuk!

De schouderbanden zijn voorzien van een elastische stof. Hierdoor blijft het kledingstuk goed zitten wanneer er veel boven het hoofd gewerkt moet worden. Niet alleen comfortabel voor de drager, maar ook heel veilig, want hiermee wordt een blote rug voorkomen.

Veilige sokken zijn ook van belang. Elis denkt verder mee dan een jas of een broek. Ook sokken en onderkleding dragen bij aan veilig en duurzaam werken.

Onze vlamvertragende broeken hebben kniezakken die vervangbaar zijn en gerepareerd kunnen worden.

Schoenen van gerecycled materiaal worden na gebruik opnieuw gerecycled. Hiermee hebben we in 2022 al 1.374 kg aan CO₂ bespaard!

We verstevigen onze broeken op plekken die het snelst slijten. Zo gaan ze langer mee.

Drukknoppen zijn makkelijker te vervangen dan traditionele knopen. Met enkele handelingen is de jas weer klaar voor gebruik. Daarnaast is een eventueel verloren knoop makkelijk terug te vinden met metaaldetectie.

We gebruiken geborduurde logo's die eenvoudig verwijderd kunnen worden. Hierdoor kunnen we hetzelfde kledingstuk opnieuw gebruiken als het logo verandert.

Schone werkkleding voor bedrijf én milieu

Kledingstukken gemaakt van petflessen, hergebruik van water en warmte na het wassen en kapotte kleding niet zomaar weggooiën, maar repareren. Als we zeggen dat we duurzaam verhuren, bedoelen we ook écht duurzaam. Productspecialist Workwear Eva Hermans vertelt er meer over.

Eva Hermans
Productspecialist
Workwear

Elis ontwikkelt en ontwerpt haar eigen collecties werkkleding die met name in de industriële sector worden gebruikt. Denk aan overalls voor automonteurs of kleding voor de chemische industrie. 'Je kunt je voorstellen dat onze kleding goed moet beschermen, omdat er met gevaarlijke stoffen wordt gewerkt', vertelt Eva. 'Hetzelfde geldt voor kleding op werkplekken waar bijvoorbeeld gelast wordt.' In totaal verhuurt Elis 1.200 verschillende kledingtypes, waarvan er 2,3 miljoen alleen al in Nederland in omloop zijn. Voor deze artikelen geldt dat we tijdens alle facetten van het proces naar een duurzame oplossing zoeken. Zowel in het voortraject bij de ontwikkeling, tijdens de gebruikersfase en bij de afschrijvingsfase wanneer de kleding niet meer draagbaar is. En niet alleen op het gebied van materialen en confectie, ook in de processen.

Oog voor het milieu

'Duurzaamheid wordt natuurlijk steeds belangrijker', aldus Eva. 'Wij vinden dat onze ecologische voetafdruk zo klein mogelijk moet zijn. Onze klanten zijn daar ook steeds meer mee bezig. Vijf jaar geleden vroegen vooral overheidsinstanties om duurzame materialen en processen, tegenwoordig ook de rest van de markt.' Elis koos vanaf de oprichting voor verhuur, in plaats van verkoop. In de basis al een duurzame gedachte, omdat kleding zo wordt ontworpen zodat die zo lang mogelijk meegaat. 'Alle stoffen en materialen worden uitvoerig getest en gewassen, nog voordat een ontwerp ontstaat. Behoudt het zijn sterkte? Krimpt het niet te veel? We testen doekstalen, maar ook ritsen, drukknoepen, reflectiebanden, voeringmaterialen, enzovoorts. We willen dat het lang meegaat en gaan voor een minimale levensduur van drie tot vijf jaar', vertelt Eva.

'Door slimme chips in alle kledingstukken voorkomen we overproductie'

Reinigen

Met sterke werkkleding waar klanten op kunnen vertrouwen, zijn we er nog niet. Elis ontzorgt klanten namelijk ook door het wassen en onderhouden volledig uit handen te nemen. Wekelijks wordt kleding opgehaald, gereinigd, gecontroleerd en teruggeleverd. 'We besparen daardoor o.a. liters water, want we werken met betere en grotere wasmachines dan medewerkers thuis hebben.' Die wasmachines draaien op Europese windenergie en in Helmond deels op zonne-energie. Ook maken we steeds vaker gebruik van

ties. En doordat de chip in de kleding aan een drager is gekoppeld. Hierdoor missen we veel minder kledingstukken, worden ze niet mee naar huis genomen of niet ingeleverd. Dat voorkomt overproductie en extra aanschaf.

Kleding komt terug

'Als werkkleding uiteindelijk versleten is, belandt die nooit klakkeloos bij het afval. Zelfs in de eindfase is er oog voor duurzaamheid. Is het kledingstuk aan het einde van de levensduur, dan recycelen we dit op de meest hoogwaardige manier. Maar er zitten nog veel

'Als werkkleding uiteindelijk toch versleten is, belandt het nooit klakkeloos bij het afval'

grondwater in plaats van drinkwater. Bovendien wordt de warmte die vrijkomt bij het spoelproces hergebruikt.

Slimme kleding

We weten precies waar alle 2,3 miljoen bedrijfskledingstukken zich in het land bevinden. In elke overall, shirt of broek zit namelijk een kleine chip verwerkt. Hierdoor wordt elk kledingstuk geregistreerd en weten we hoelang het in omloop is, bij wie het kledingstuk hoort, welk wasprogramma het kledingstuk nodig heeft. Ook zien we alle reparat-

stappen voor dit laatste proces. 'Een kledingstuk wordt elke keer dat wij het wassen geïnspecteerd. Er vinden reparaties plaats zodat het kledingstuk langer mee kan en niet vroegtijdig wordt afgeschreven' legt Eva uit. En wat als iemand uit dienst treedt? 'Ook dan komt de werkkleding terug bij ons. We hebben een tweedehands voorraad: handig als iemand één specifiek kledingstuk nodig heeft. Soms repareren we er ook andere items mee. We proberen echt zo veel mogelijk aan hergebruik te doen.'

Motion-collectie binnenkort volledig duurzaam

Elis heeft duurzaamheid hoog in het vaandel staan. Maar het kan altijd beter. Daarom wordt de meest populaire kleding, de Motion-collectie, volledig verduurzaamd. Dit is een standaardcollectie voor bedrijven waar kleding niet aan veiligheidseisen hoeft te voldoen. Eva: 'De Motion-collectie wordt vanaf de zomer van 2023 alleen nog maar uitgevoerd in gerecycled polyester en duurzaam katoen. In dat polyester zitten bijvoorbeeld petflessen verwerkt. Zo doe je meteen wat aan de berg plastic afval. Uiteraard gooien we de huidige Motion kleding niet weg, maar wordt het gaandeweg vervangen.' Bedrijven die de collectie voor het eerst huren of nieuwe kledingstukken nodig hebben, krijgen wel meteen deze nieuwe, duurzamere versie. 'We hebben er heel bewust voor gekozen om een bestaande collectie te verduurzamen en niet een nieuwe collectie ermaast te ontwerpen. Iedere klant met deze collectie in omloop, wordt zo vanzelf een beetje duurzamer. Met deze collectie maken we direct een hele grote stap. Daarnaast zijn we bezig met 'zero-waste' schorten. Hierbij worden bij de productie van de schorten patronen zo gemaakt dat er geen snijafval is. Ook ontwikkelen we broeken voor de voedingsmiddelen industrie die binnenstebuiten te dragen zijn. Op deze manier belasten we onze medewerkers minder omdat zij die broeken niet meer recht hoeven te draaien na het wassen. Tenslotte maken we in de multigenormeerde veiligheidscollecties gebruik van duurzamere alternatieven: een lyocell vezel in plaats van katoen waarmee veel minder water wordt verbruikt dan bij de traditionele katoenteelt.'

Duurzaam, duurzamer, het duurzaamst!

Bij Elis wordt er altijd gewerkt aan efficiënte en duurzame oplossingen. Dat kunnen grote aanpassingen in het proces zijn, maar ook slimme, innovatieve productoplossingen. Als het beter kan, maakt Elis het ook beter. Op deze pagina zie je daar een aantal mooie voorbeelden van. Verduurzamingslagen die gemaakt zijn, omdat iemand dacht: kan dit niet anders?

Phoenix

De Phoenix dispenser is van 85% gerecycled plastic en heeft 4 keer minder CO₂-uitstoot tijdens de productie dan non plastic dispensers.

Dispenser modulair ontwerp

De Elis dispenser heeft een modulair ontwerp. Dit betekent dat elk onderdeel van een al dan niet kapotte dispenser wordt hergebruikt voor onderdelen of als volledige dispenser.

Bedwantsenbestrijding

Door het bed en de meubels in een tent te plaatsen en de temperatuur op te laten lopen naar 50 graden, worden op een snelle en duurzame manier en zonder chemicaliën, bedwantsen bestreden.

Toiletborstel

De borstel wordt gerecycled, de steel en de koker worden gereinigd. Hiermee wordt er jaarlijks zo'n 3.000 kg aan plastic bespaard.

SmartMop

Dankzij de kwalitatieve doeken is er weinig water of chemicaliën nodig. Het gebruiksvriendelijke ontwerp zorgt voor comfortabel werken en voorkomt lichamelijke klachten.

Coreless toiletpapier

Het toiletpapier is helemaal kernloos, dat betekent dat er geen kartonnen kokertje in zit. Hiermee besparen we jaarlijks bijna 4,5 kilometer aan karton.

Dames hygiënebox

De dames hygiënebox wordt bij Elis duurzaam gewassen, waardoor er geen plastic afvalzak nodig is. De dames hygiënebox wordt geleverd met geurkorrels die gemaakt zijn van 85% natuurlijke grondstoffen.

Schoenen

De werkschoenen worden na gebruik gerecycled, hiermee heeft Elis in 2022 al 1.374 kg CO₂ bespaard.

Luchtverfrisser zonder batterij

Dankzij de luchtverfrisser zonder batterij worden er jaarlijks 18.000 batterijen bespaard.

Poetsdoeken

Afgekeurde poetsdoeken worden sinds 2022 nogmaals gewassen, gedroogd en door de metaaldetectie geleid. Resultaat: 40% minder afval t.o.v. 2019.

De matten van Elis

Wist je dat de meeste schoonmaakbedrijven 40 procent van de tijd bezig zijn met het reinigen van vloeren? Die tijd kan beperkt worden door matten neer te leggen die het merendeel van het vuil absorberen. Zo voorkom je dat het vuil zich door een pand verspreidt. Maar een mat raakt sneller verzadigd dan je misschien zou denken en daarmee verliest hij zijn werking. Wil je het goed doen? Dan moet je die mat om de twee tot acht weken professioneel laten reinigen (afhankelijk van het aantal mensen dat dagelijks over de mat loopt). Max Wissing, Manager Productie, en Leonardo van Os, Business Innovation Officer, focussen zich op het duurzaamheidsaspect van deze kwestie.

Wat is het voordeel van leasen ten opzichte van kopen?

Leonardo: "Wij leasen kwalitatief hoogwaardige matten aan bedrijven. Daarbij garanderen we dat we periodiek langskomen om een schone mat te leveren. De vieze exemplaren wassen we en gebruiken we opnieuw. Door het hergebruik is ons product al duurzaam te noemen."

Welke duurzaamheidslagen maken jullie op dit gebied?

Leonardo: "Dat zit 'm enerzijds in de levensduur van onze matten. Door met kwalitatief goed materiaal te werken, kunnen onze matten meer dan honderd keer gewassen worden. Helaas bestaan deze 'sterke' matten nog niet voor 100 procent uit gerecyclede vezels en rubber. Tot nu toe zie je dat de kwaliteit van gerecyclede matten te snel afneemt. Minder kwaliteit houdt in dat de matten minder wasbeurten mee gaan, waardoor er eerder een nieuwe mat moet worden geproduceerd (met alle CO₂-uitstoot van dien). Dus wij gaan voor kwalitatief hoogwaardige matten die langer meegaan, en kiezen niet voor een minder kwalitatief product die we eerder moeten vervangen. Ik verwacht dat er binnen nu en vier jaar matten zijn van gerecycled materiaal met de gewenste kwaliteit en levensduur."

"Daarnaast maken we duurzaamheidslagen in onze transportbewegingen. Hoe kunnen we onze route zo efficiënt mogelijk uitstippelen? Via ons systeem kunnen we met één druk op de knop zien hoeveel procent van de filialen zich in een bepaalde postcode bevinden. Laatst had ik een klant waar dit zo'n 92 procent was. Dat betekent dat we maar een klein stukje 'om' hoeven rijden om ook de locaties van deze nieuwe klant te bedienen. De producten leveren aan deze nieuwe klant brengt weinig extra transportbeweging met zich mee."

En het wassen, hoe doen jullie dat op een zo duurzaam mogelijke manier?

Max: "Wij maken optimaal gebruik van de warmte en het water. Zo hergebruiken we water voor de eerste spoeling. Op deze manier recycelen we ongeveer de helft van ons

waswater. De warmte uit die lichter nemen we ook mee, waardoor er minder gas hoeft te worden gestookt. Daarnaast hebben we de dosering van het wasmiddel de afgelopen jaren geoptimaliseerd. Door slim om te gaan met doseringen en combinaties te maken van bepaalde chemicaliën, is ons verbruik de afgelopen jaren flink vermindert."

Leonardo, wat wordt er vervolgens met het afvalwater gedaan?

"Doordat we ons water filteren en hergebruiken, komt er geen vuil of zand in het afvalwater. Het vuil slaan we op in een tank en voeren we op een milieuvriendelijke manier af. Dit vuil bestaat uit allerlei delen die je niet in het riool wil lozen. Denk aan zware metalen en microplastics."

En de versleten matten, wat gebeurt daarmee?

Max: "We kijken eerst of we de mat zelf kunnen repareren. Kan dat niet? Dan leggen wij de kapotte matten op een pallet. Zodra die 'vol' is, komt er een vrachtwagen om deze naar Riga te brengen. Van de 100 matten, worden er 90 gerepareerd en vijf kleiner gesneden. De overige vijf worden verbrand en als alternatieve brandstof voor de cementindustrie gebruikt. Dat komt omdat je rubber en vezels niet kunt lostrekken. Maar wie weet, kan dat over tien jaar wel. Dan heb je een 100% circulair product, dat zou heel mooi zijn!"

Nu we het toch hebben over de toekomst. Hoe blijf je de komende jaren met een frisse blik naar dit thema kijken?

Max: "Je praat met collega's, ook uit het buitenland. Ieder land heeft te maken met een andere markt, zo eerlijk moet je ook zijn, maar we kunnen veel van elkaar leren."

Leonardo: "Zowel Max als ik hebben meegedaan aan het traineetraject, waardoor we al veel collega's kennen, ook in het buitenland. Om de drie maanden hebben we contact met verschillende landen. We bespreken hoe de markt zich beweegt. Het is fijn dat je kunt meeliften op de landen die al verder zijn met duurzaamheidsvraagstukken."

Van vuile poetsdoek naar een schoon en circulair wasproces

Wat kun je nog meer doen met vuil textiel dan alleen wassen? In onze Apeldoornse vestiging weten we hier wel raad mee. Ons primaire proces is gericht op het reinigen, persen en drogen van poetsdoeken, absorptiematten en werkhandschoenen. Dat levert vervuild waswater op, rijk aan vet, oliën, oplosmiddelen en metaal uit de diverse industrieën. Hier hebben we in Apeldoorn een verantwoorde oplossing voor bedacht. Zo filteren we in onze eigen waterzuivering het water zo schoon dat we het direct kunnen hergebruiken in ons wasproces.

Vanuit onze vestiging in Apeldoorn bedienen we de markt in Scandinavië, Groot-Brittannië, Duitsland, Polen, Frankrijk, de Benelux, Tsjechië en Zwitserland met schoon gewassen poetsdoeken en absorptiematten. En dat op een zo milieuvriendelijke en efficiënt mogelijke wijze. Want waar we schone producten brengen, nemen we vuile producten mee terug. Zo doen we er alles aan om onze ecologische voetafdruk zo klein mogelijk te houden. Geen gemakkelijke opgave als je bedenkt dat we voor ruim 10.000 klanten de vuile was doen.

Maatschappelijk verantwoorde wasserij

Onze klanten komen uit de automotive, de metaal-, onderhoud- en de grafische industrie. Om de verschillende typen vervuiling in het wasproces van elkaar gescheiden te houden, krijgen de doeken per industrietak een andere kleur. Dagelijks worden er in Apeldoorn 200.000 poetsdoeken gereinigd, waarbij het restproduct op jaarbasis goed is voor zo'n 1500 ton hernieuwbare brandstof. In Nederland is de vestiging van Elis in Apeldoorn de enige wasserij die poetsdoeken op deze maatschappelijk verantwoorde wijze reinigt.

Meten is weten

De poetsdoek van Elis is gemaakt van minimaal 93% gerecycled materiaal en gaat gemiddeld 10 tot 15 wasbeurten mee. Daarmee zijn onze doeken een duurzaam en logisch alternatief voor papier, dat gelijk na gebruik wordt weggegooid. Om er achter te komen hoeveel impact de herbruikbare poetsdoek daadwerkelijk heeft op onze samenleving, hebben we een uitgebreide levenscyclusanalyse (LCA) laten uitvoeren naar onze poetsdoeken. Het resultaat ligt er niet om. Impact heeft onze poetsdoek zeker. Zo besparen we met één herbruikbare poetsdoek van Elis maar liefst 4 meter papier! Daarmee is onze poetsdoek veel duurzamer dan een papieren variant. En dat niet alleen. Onze herbruikbare poetsdoek stoot tot 68% minder CO₂ uit dan de papieren doek. Bij de productie van papieren poetsdoeken wordt namelijk veel meer water en energie verbruikt. Wil je als bedrijf in de industriële sector een

bijdrage leveren aan een schone wereld? Dan is onze herbruikbare poetsdoek een alternatief waarmee je het verschil kunt maken.

Waterzuivering

We zorgen niet alleen voor schone poetsdoeken, maar voor een compleet circulair wasproces. Onze wasserij in Apeldoorn is zodanig geoptimaliseerd dat we het water waarmee we wassen volledig zuiveren. Daarnaast halen we 94% van de afvalresten uit de poetsdoeken en recyclen dit. Maar wat doen we nu met al dat afvalwater? Sterk vervuild waswater gaat naar onze waterzuivering. Hier wordt de vervuiling van het water ge-

scheiden en is het schone waswater klaar voor een nieuwe wasronde. We voegen alleen vers water toe waar we water verliezen door het drogen. Hierdoor beperken we de hoeveelheid water per kilogram wasgoed tot 3 liter. In vergelijking met een gezinshuishouding, waar 12 tot 15 liter water per kilogram wasgoed wordt verbruikt, is dat extreem weinig.

Van afval naar een duurzaam product

Zelfs het retentaat, het afval uit onze eigen waterzuivering, benutten we 100%. In de industrie wordt deze hoogcalorische substantie gebruikt als secundaire brandstof en de overgebleven as wordt gebruikt voor het eindproduct. Zo maken we in Apeldoorn van afval een duurzaam product dat ergens anders weer kan worden toegepast. Ook de vrijgekomen energie uit het wasproces en de waterzuivering gebruiken we opnieuw in onze vestiging. De dampen die tijdens het wasproces vrijkomen, zuigen we af en reinigen we via onze thermische naverbrander op een temperatuur van meer dan 700°C. Met het grootste gedeelte van deze warmte wassen we vervolgens stoom op en verwarmen we het gebouw. Zo maken we de cirkel weer rond.

Reductie afval poetsdoeken

Door het implementeren van een vernieuwde kwaliteitscontrole blijven poetsdoeken langer in rotatie, wat afgelopen jaar een reductie in afgekeurde poetsdoeken heeft opgeleverd van 28,5%.

Een herbruikbare poetsdoek is 66% duurzamer

↓ 68%
minder CO₂-uitstoot

↓ 85%
minder vervuiling van oppervlaktewater

↓ 64%
minder landverbruik

↓ 75%
minder verzuring

↓ 62%
minder verbruik van fossiele grondstoffen

Duurzaamheid en hygiëne gaan hand in hand

Het belang van (hand)hygiëne wordt steeds groter. Zeker in een bedrijfsmatige omgeving, waar veel mensen bij elkaar komen en de kans op besmetting groot is. Met de bedrijfshygiëne-oplossingen van Elis wordt een hygiënische en veilige werkomgeving voor medewerkers en bezoekers gerealiseerd. En door de circulaire dienstverlening en milieuvriendelijke producten begint de dienstverlening vanuit een duurzaam oogpunt. Zo gaan hygiëne en duurzaamheid hand in hand.

Duurzame ontzorging

Bij bedrijfshygiëne is een ontwikkeling gaande naar vergroening en verduurzaming. Klanten willen meer en meer een positieve bijdrage leveren aan het milieu. Met onze producten en onze dienstverlening kunnen we hier prima op inspelen. Ons totaalconcept is gebaseerd op de circulaire economie. Onze producten blijven in eigendom van Elis. Onze klanten huren de dispensers. Zo worden de artikelen door onze serviceverleners tijdig gecontroleerd en indien nodig gerepareerd om de levensduur te verlengen. Ook refurbishment en recycling is mogelijk door het modulaire ontwerp van de dispensers en omdat al onze producten door onszelf worden onderhouden en uiteindelijk weer bij ons terug komen.

Aqualine en Fusion

Met de dispenserlijnen Aqualine en Fusion levert Elis een breed en compleet assortiment toilethygiëne. In beide dispenserlijnen zitten no touch versies, die een optimale hygiëne benadrukken en touch versies van dezelfde dispensers, die zonder batterij de duurzame oplossing zijn. Daarnaast zijn beide dispenserlijnen gemaakt van ABS, een kunststofsoort die allerlei mogelijkheden biedt om te recyclen, een tijdloze uitstraling en een lange levensduur heeft en kan worden gerepareerd en refurbished. Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt halen de gebruikte, defecte of beschadigde dispenser uit elkaar en maken van de bruikbare onderdelen een nieuwe dispenser die weer ingezet wordt bij ons klanten.

Maar ook in de verbruiksartikelen is de belasting op het milieu meegenomen. In de handzeep dispensers zit foamzeep die tot 60% minder zeep gebruikt. En doordat de zeep direct schuimt, heb je minder zeep nodig voor schone handen.

Weggoien is geen optie

De Fusion dispenserlijn is Cradle to Cradle gecertificeerd, wat betekent dat de materialen aan het eind van de levenscyclus kunnen worden gerecycled tot nieuwe hoogwaardige producten. Al tijdens de ontwerpfase en productie is rekening gehouden met een gesloten kringloop. De Elis dispenserlijn Fusion is getoetst op de samenstelling van het materiaal, de mogelijkheid tot hergebruik, gebruik van hernieuwbare energie, duurzaam waterbeheer en sociale rechtvaardigheid. Hiermee benadrukt Elis de focus op een positieve impact op het milieu in plaats van het verminderen van de negatieve impact. En dat past precies bij de Cradle to Cradle certificering. Een uniek verhaal, waarmee Elis gehoor vindt bij de steeds kritischer wordende klant.

Door het circulaire gedachtegoed is weggoien geen optie bij Elis. Zo kunnen onze toiletborstels volledig uit elkaar worden gehaald. De borstel wordt gerecycled, de steel wordt eraf geschroefd en samen met de koker gereinigd, waarna deze opnieuw kan worden ingezet. Hiermee besparen we jaarlijks zo'n 3.000 kg aan plastic.

Duurzame toiletgang

Een ander mooi duurzaamheidsaspect is het kernloze toiletpapier. Ons toiletpapier is helemaal kernloos, dat betekent dat er geen kartonnen koker-

'Met het huidige aanbod dekken we 99% van de klantvragen'

tje in zit. Hiermee besparen we jaarlijks bijna 4,5 kilometer aan karton. Behalve dat het veel afval scheelt, biedt het kernloze toiletpapier ook een logistiek voordeel. Er zit meer papier op een rol, waardoor loze verpakkingruimte is opgevuld met toiletpapier. Zo wordt er geen onnodig 'lucht' vervoerd. Naast de kernloze WC-rol is er een nóg duurzamer alternatief: het nature toiletpapier. Dit is gemaakt van gerecycled papier. Het voordeel hiervan is dat er geen nieuwe bomen worden gekapt voor de productie van wegwerpartikelen zoals toiletpapier. En uiteraard wordt ook dit nature papier zonder kartonnen kokertje geleverd.

Bedrijfshygiëne innovaties bij Elis

'Met het huidige aanbod dekken we 99% van de klantvragen', begint Sanne Weber, Marketing Manager bij Elis. 'Maar we willen graag voorop blijven lopen, onze klanten iets vernieuwends kunnen bieden en daarbij een grotere bijdrage leveren aan de planeet. We hebben sinds kort een dispenserlijn die bestaat uit gerecycled plastic. Daarmee zijn we de eerste facilitaire partner in Nederland die in een full-service concept volledig circulaire en gerecyclede dispensers levert. Zo blijven we verduurzamen, in ons product en in onze service'. De innovaties die Elis

in het verleden heeft geïntroduceerd, zijn vandaag de dag nog steeds in omloop. 'Bijvoorbeeld het wassen van onze toiletborstels, maar ook onze dames-hygiëneboxen. Naast dat we deze boxen legen en reinigen, bevatten de boxen geurkorrels die voor 85% bestaan uit natuurlijke materialen. Een veel beter alternatief dan belastende vloeistoffen die je helaas nog steeds vaak tegenkomt', besluit Sanne.

Textielrecycling met partner Frankenhuis

Het textiel dat we inzetten, zo'n 740.000 stuks per jaar, willen we zo lang mogelijk mee laten gaan. We houden tijdens het ontwerp van een kledingstuk al rekening met een lange levenscyclus, waarbij het kledingstuk uitvoerig wordt getest voor gebruik in industriële wasprocessen en dusdanig ontworpen is dat het eenvoudig te repareren is.

Hierdoor krijgt kleding een langere levensduur tijdens de gebruikersfase. Het doel? Komen tot circulaire textielproducten.

'We recyclen textiel al jaren, bijvoorbeeld door van kleding lompen te maken. Maar we wilden meer. Daarom werken we sinds een aantal jaar achter de schermen aan de transitie naar textielrecycling', vertelt Jean-Carlo Alves da Silva, MVO Manager bij Elis. Met succes, sinds 2021 wordt een groot deel van het Elis-textiel gerecycled bij Frankenhuis. 'Door deze samenwerking tillen we recycling naar het volgende niveau.' Met name voor de bedrijfskleding die Elis verhuurt, biedt dit uitkomst. 'We weten, doordat we de kleding vaak zelf produceren, precies welke materialen erin zitten. Door ons verhuur-met- onderhoud concept houden we zicht op de kleding en ver-

zamelen we de kleding aan het einde van de levensduur. Als het kan repareren we, zo niet dan kunnen we onze afgedankte bedrijfskleding nu dus op een goede manier verder verwerken', licht Jean-Carlo toe.

Grote hoeveelheden

Elis doet er alles aan om klanten kwalitatief hoogwaardig textiel te bieden. Daarnaast wordt de levensduur van bijvoorbeeld bedrijfskleding verlengd door reparatie. Maar desondanks komt er een moment waarop een kledingstuk niet meer gebruikt kan worden. Omdat Elis grote hoeveelheden textiel ter recycling aanbiedt (gemiddeld 200.000 kg per jaar), was een grote af-

zetmarkt een voorwaarde. Die is inmiddels gevonden.

Jean-Carlo vervolgt: 'Samen met Frankenhuis hebben we twee toepassingen gevonden voor de verwerking van ons textiel op grote schaal. Aan de ene kant verwerken we het textiel mechanisch. Zo kan het gebruikt worden voor bijvoorbeeld isolatie voor in de automotive industrie. Aan de andere kant voert Frankenhuis proeven uit met nieuwe recyclingtechnieken, zoals chemische recycling.'

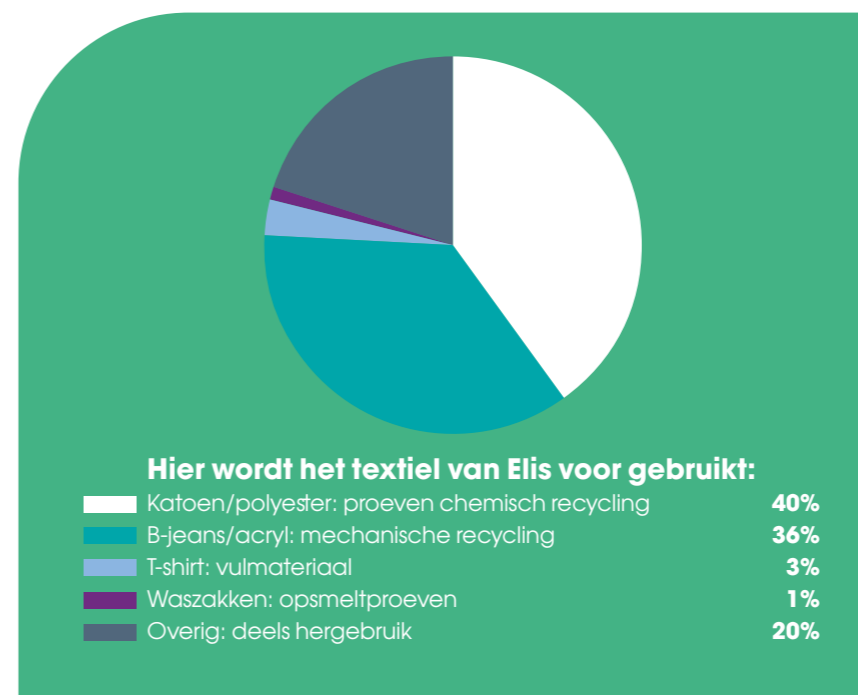
Gesloten kringloop

Zo kan van kleding weer kleding gemaakt worden. 'Textiel wordt vooral mechanisch bewerkt. Het nadeel is

kwaaiteitsverlies door te korte vezels.' Het resultaat is weliswaar een nieuw kledingstuk, maar met minder draagcomfort en/of een minder lange levensduur. 'Daarom hebben we, samen met Frankenhuis, onderzocht of er andere opties mogelijk zijn.' Want Elis heeft een duidelijk doel voor ogen. 'Een gesloten kringloop. Je hebt de hele keten nodig om tot zo'n circulair product te komen', aldus Jean-Carlo. En deze hebben we gevonden. Waar we voor kort nog niet met de gewens-

te kwaliteit van kleding weer kleding konden maken, is dat nu wel het geval. Frankenhuis heeft voor haar chemische recycling een partner gevonden, Södra. Een Zweeds bedrijf dat op industriële schaal van textielafval textiel maakt. Dit doen zij samen met het bedrijf Lenzing. De twee bedrijven sturen al jaren proactief het probleem van de circulaire economie aan en zijn sinds 2021 een samenwerking aangegaan. Södra combineert houtcellulose met textielafval om een pure,

hoogwaardige oplossende pulp te creëren: OnceMore®. De pulp wordt vervolgens gebruikt als grondstof voor de productie van Lenzing's speciale vezels TENCEL™ x REFIBRA™ waarvan kleding en andere textielproducten kan worden gemaakt.

Materialen die voorheen verbrand moesten worden, kunnen nu worden ingezet voor de productie van textiel. Dit levert een enorme besparing in CO₂-uitstoot op.

De MVO Manager ziet dat de klanten van Elis de focus op duurzaamheid waarderen. 'We merken dat steeds meer bedrijven hier bewust mee bezig zijn. Dit nemen we ook mee in het advies voor een kledingpakket. Het kan namelijk echt verschil maken of je voor pakket A of B gaat. Het ene materiaal is simpelweg eenvoudiger te recyclen dan het andere.'

Duurzame oplossingen van morgen

Al met al is Jean-Carlo blij met de vruchtbare samenwerking met Frankenhuis. 'Die willen we zeker voortzetten. Door deze samenwerking kunnen we met onze textielstroom bijdragen aan duurzame oplossingen voor morgen.'

Ook Frankenhuis is erg blij met de samenwerking. 'Voor industriële recycling processen heb je volume nodig. Dankzij de grote volumes die o.a. Elis kan leveren, kunnen we Södra het afval leveren, mechanisch recyclen en katoen houdende textielsoorten chemisch recyclen. Zo zijn we altijd bezig met innoveren en de optimale inzet van gebruikt textiel. Doel? Hoogwaardige recycling van textiel', aldus Werner Pasop van Frankenhuis.

De textiel die bij Frankenhuis vervezeld wordt, kan voor tal van nieuwe oplossingen gebruikt worden. Eén van deze oplossingen is het gebruik van de vezels voor de productie van nieuwe, duurzame meubels.

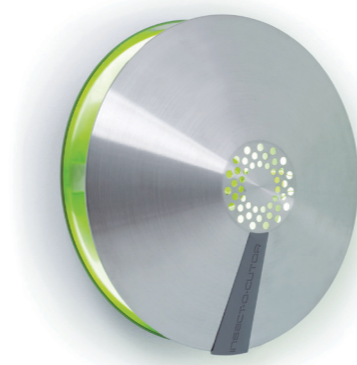

Elis Pest Control:

duurzame én efficiënte plaagdierbeheersing

Bij Elis Pest Control staat kwaliteit altijd bovenaan, met een persoonlijke benadering om de klant te ontzorgen, ook als daar een stap extra voor nodig is. De werkwijze is verantwoord en milieuvriendelijk. Plaagdieren worden op optimale wijze onder controle gehouden, zonder daarbij de gezondheid en veiligheid van dieren, mensen, kinderen en/of processen in gevaar te brengen. De duurzame feiten op een rij.

LED-elektrische vliegenlamp

Feit 1: Voorkomen is beter dan genezen

- Integrated Pest Management: focus op preventie met hygiënemaatregelen, het weren van ongedierte en geen mogelijkheid geven tot nestelen.
- Goede preventie zorgt voor een lagere bezoekfrequentie en voor 50% minder vervoersbewegingen.
- Door het voorkomen van een plaag zijn er geen (toxische) bestrijdingsmiddelen nodig.

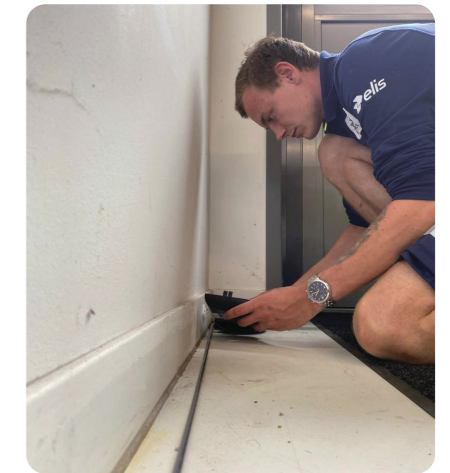
Feit 2: Duurzame bestrijdingsmiddelen

We zetten meer en meer duurzame oplossingen in, zoals:

- LED-elektrische vliegenlampen, die minimaal 50% minder energie verbruiken en 3x langer meegaan.
- Gifvrije oplossingen, zoals onze hittebehandeling tegen bedwantsen.
- Diatomeeënaarde, dat is silicium (zeewier) die we inzetten bij de bestrijding van kruipende insecten.
- Inzetten van biologische bestrijdingsmiddelen: bijvoorbeeld de inzet van koolmeesjes bij de bestrijding van eikenprocessierupsen.

Feit 3: Hergebruik van ratten- en muizen dozen

- Ratten- en muizen dozen, maar ook monitorpunten voor kruipende insecten, worden gereinigd en hergebruikt. Dozen die aan het eind van hun levensduur niet meer hergebruikt worden, verwerken we

tot grondstoffen. Vliegenlampen worden na de contractperiode ingenomen, gereviseerd en elders ingezet.

Feit 4: Beperken vervoersbewegingen

- Behandelingen voeren we zoveel mogelijk preventief uit in plaats van steeds curatief in actie te komen.
- Vallen die we plaatsen worden op afstand online gemonitord. Hiermee verminderen we het aantal vervoersbewegingen van en naar de klant.
- Door ons planningssysteem te optimaliseren wordt ons werkproces nóg efficiënter. We gebruiken hiervoor software waarmee we de efficiency per stop optimaliseren én

de stops op één dag zo slim mogelijk ingepland kunnen worden.

- Het doel is om bij aanschaf van nieuwe voertuigen te kiezen voor elektrisch vervoer.

Feit 5: Veilige service

- Onze service is volledig veilig. De middelen worden door gekwalificeerde en gecertificeerde dienstverleners geplaatst op strategische en veilige plekken, waardoor mens, dier en milieu geen onnodig gevaar lopen.
- Tijdens de bestrijding van ratten en muizen maken we geen gebruik van rodenticiden (ook wel rattengif genoemd), maar uitsluitend van mechanische middelen.

Leuk feitje:

Bij overlast van vleermuizen zorgen we voor een diervriendelijke oplossing. We bieden de vleermuizen een andere, veilige omgeving door aantrekkelijke vleermuishuisjes te plaatsen.

Mens & Elis

in 2022 waren er

901

werknemers gemiddeld in dienst

De langste arbeidsduur bij Elis is

50 jaar

10,8 jaar

De lengte van een gemiddeld dienstverband bij Elis Nederland met meer dan 950 medewerkers!

74% van de Elis medewerkers is tevreden over zijn/haar werk

Bijna **30%** van de werknemers is langer dan **20** jaar in dienst

53% mannen

47% vrouwen

21%

van het management is vrouw

19 duurzaamheidschampions: ambassadeurs op het gebied van duurzaamheid

Gratis fruit
voor alle medewerkers

Internationaal waarderingprogramma

voor collega's die uitblinken

Zwaar werk wordt lichter
dankzij hulpmiddelen

Young Elis:

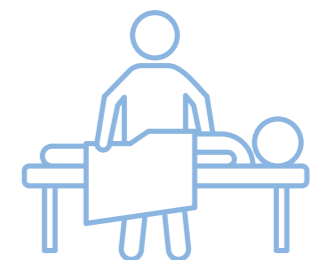
een platform voor jonge talenten binnen de organisatie

Sponsoring voor medewerkers

die meedoen aan een sportevent

Voorkomen lichamelijke klachten

dankzij fysiotherapie

‘Twintig jaar werken bij Elis? Daar kijkt niemand van op’

Duurzaamheid draait om milieu, maatschappij en... mens. Hoe zorg je er bijvoorbeeld voor dat iedereen een kans krijgt binnen jouw bedrijf? Kun je de stap voor vrouwen verkleinen om voor een managementfunctie te kiezen? En wat moet je doen om ervoor te zorgen dat werknemers vitaal blijven, nu en in de toekomst? Het zijn slechts een paar van de vragen waar HR Director Marielle Lablans-Tiemens zich mee bezighoudt.

HR Director
Marielle Lablans-Tiemens

Een warm bad, een soort familie: zo omschrijft Marielle Lablans-Tiemens de werkcultuur bij Elis. ‘De eerste keer dat ik op een locatie een kijkje nam, stonden er plantjes klaar om uit te delen aan medewerkers als bedankje. Dat is misschien iets kleins, maar zegt wel hoe het er bij ons aan toe gaat. Ondanks dat we een groot bedrijf zijn, voelt het vertrouwd, bekend. Medewerkers zijn geen nummer, ze horen bij ons.’ Toen de HR Director zo’n negen jaar geleden aan de slag ging bij Elis, kreeg ze een uitgebreid introductieprogramma. ‘Dat had ik nog nooit op deze manier meegemaakt. Dat gaf een heel welkom gevoel.’ En het blijft niet bij een warm onthaal. ‘Twintig jaar werken bij Elis? Daar kijkt niemand van op. Onze mensen zijn heel trouw, loyaal. En daar zijn we trots op.’

Misschien soms zelfs wel iets té loyaal. Want als je al twintig jaar gewend bent om zwaar werk te doen, dan ‘klaag’ je niet over de ruggpijn die je af en toe voelt. ‘Onze mensen geven het niet altijd aan als het niet goed voelt, ze werken hard voor de zaak. Dat is mooi, maar we moeten samen ook kijken naar hoe dat gezond en veilig kan.’

‘Mijn ontvangst bij Elis? Dat was als een warm bad’

Vitaliteit

Soms worden hulpmiddelen die geboden worden, zoals een haak om zware zakken te tillen, niet altijd gebruikt. Simpelweg omdat het soms sneller gaat zonder dat hulpmiddel. Vitaliteit is dan ook een onderwerp dat de komende jaren meer aandacht krijgt. ‘We hebben al een preventiemedewerker en ook de leidinggevenden spelen hierin een belangrijke rol. Ik geloof erin dat het klein begint; een gesprekje over die pijnlijke knie of de werkdruk. Daar echt goed naar luisteren en naar handelen. Maar we kijken ook naar wat er daarnaast kan. Zo is er een onderzoek gedaan naar belastbaarheid van onze Serviceverleners (chauffeurs), wat inzicht geeft waar we verbeteringen kunnen aanbrengen voor gezondere werkomstandigheden.’

Een ander kenmerk van Elis? Werknemers krijgen de ruimte, vrijheid en verantwoordelijkheid om zelfstandig te handelen. ‘Wij werken met teams die verantwoordelijkheid krijgen en zelf beslissingen nemen.’ Of, zoals de HR Director dat met een mooi woord noemt: ‘regelcapaciteit’. ‘Er zit veel verschil in productiewerk. Bij ons werk je in de productie in een team en ben je samen verantwoordelijk voor een groep specifieke klanten, waardoor je daarmee binding krijgt. Medewerkers vinden dat heel prettig.’

Iedereen kan meedoen

Aandachtspunten voor de komende jaren? Die zijn er zeker. 'Op het gebied van communicatie hebben we al stappen gezet, maar daar is absoluut nog winst te behalen. Zoals bijvoorbeeld ons duurzame beleid of ons circulaire business model. Daar willen onze mensen meer over weten. Met name de jongere generatie vindt het heel belangrijk om te weten wat wij op duurzaamheidsgebied doen.' Ook inclusiviteit vraagt nog focus. 'Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt betrekken we al meer en meer. Niet alleen door het aannemen van deze mensen, maar ook door werk neer te leggen bij partijen die deze mensen een baan bieden. Werken en kunnen blijven werken is belangrijk, binnen of buiten de muren van Elis.' Ook hoopt Marielle Lablans-Tiemens in de toekomst meer vrouwen op managementfuncties te hebben. 'In managementfuncties zijn, zoals bijna overal in het bedrijfsleven, de mannen nog in de meerderheid. Ik wil graag duidelijker krijgen: waar zitten de uitdagingen en drempels? Wat kunnen we daaraan doen?'

'Bij ons krijgen werknemers veel vrijheid en verantwoordelijkheid'

Vertrouwen en werkgeluk

Daar heeft ze het bijvoorbeeld over met de deelnemers aan Young Elis. Jonge ambitieuze werknemers die via dit platform werken aan hun eigen ontwikkeling. 'We geven hen de kans zich in de eigen functie te ontwikkelen, maar ook om zich te ontwikkelen in andere vakgebieden of op persoonlijk (leiderschaps)vlak. Een ander podium bieden we onze Chevrons: werknemers die een voorbeeld zijn voor anderen, die we in de spotlights plaatsen en die als waardering jaarlijks een Europa-stedentrip maken. Ik geloof heel erg in die aanpak. Door mensen te waarderen en bezig te laten zijn met dat wat ze leuk vinden, groeit hun vertrouwen en werkgeluk. Dat doen we ook bij werknemers die hart hebben voor duurzaamheid, dat zijn onze Duurzaamheidschampions: onze ambassadeurs op het gebied van duurzaamheid op onze elf vestigingen.'

Lees meer over Young Elis en de Chevrons op de volgende pagina's.

'In ons werk draait alles om het menselijke'

Welke ambities er nog zijn op het gebied van 'mens' de komende jaren? 'Onze drijfveer is heel duidelijk: in ons werk draait alles om het menselijke. Iedereen is in eerste instantie mens en pas daarna heb je ook nog een mooie baan bij een leuk bedrijf, dat moeten we niet vergeten. Onze dienstverlening draait om mensen. Het menselijke aspect is erg groot, we hebben geen robot die de vuile was in de machine doet, die reparaties kan uitvoeren en die de gehuurde producten weer op de juiste plek bij onze klanten neerzet.' Ze hoopt ook dat over zo'n tien jaar werknemers nog meer de ruimte voelen om voor hen belangrijke zaken te bespreken. 'Dat werknemers vanuit loyaliteit juist aangeven als iets niet goed loopt zodat we daar samen iets aan kunnen doen. Of dat nou fysieke of mentale vraagstukken zijn. Samen zorgen we voor een veilige en prettige werkomgeving, waarin we het beste in elkaar naar boven halen.'

Elis Chevrons Milka, de ster van lijn 4

Ruim 20 jaar werkt ze bij Elis. Samen met vier collega's sorteert, wast, droogt en vouwt Milka Matijevic dag in, dag uit de bedrijfskleding van klanten uit met name de voedselverwerkende industrie. Door haar enthousiasme en inzet is ze een voorbeeld voor veel collega's. Dat was voor het management van Elis in Hoogeveen aanleiding om haar te benoemen tot Chevron. Een eretitel die haar al een reis naar Praag, Parijs en Barcelona heeft opgeleverd. Zij zat in de 1e groep die de laatste reis naar Barcelona in 2022 heeft gehad.

Lissabon

Ook dit jaar hebben medewerkers een Chevron ontvangen als erkenning voor het werk waarin ze uitblinken. In juni zijn ze met de internationale Chevron Club reis naar Lissabon geweest.

Klant is koning

Zelf blijft Milka bescheiden onder alle complimenten die ze krijgt van het management. Ze doet gewoon haar werk, vindt ze. Met een vaste groep collega's voor een vaste groep klanten. FrieslandCampina is zo'n klant waarvan dagelijks duizenden kledingstukken door haar handen gaan. Milka: 'Dat zijn al gauw zo'n 10.000 tot 12.000 kledingstukken per week. Inmiddels ken ik de klant vrij goed en weet ik wat ze willen.' De hygiëne-eisen van FrieslandCampina zijn hoog dus extra klantkennis komt hier zeker van pas.

Een echte ambassadrice

Volgens Teamleider Peter de Waard is Milka een voorbeeld van iemand die het proces goed kan doorgronden en uit eigen initiatief met verbeteringen komt om het proces efficiënter in te richten: 'Ik ken Milka al sinds haar eerste werkdag. Ze is een echte vakvrouw

en een ambassadrice voor deze vestiging. Omdat ze dit werk al zo lang doet en omdat ze heel praktisch ingesteld is, doorziet ze het proces en kan ze ook heel precies aangeven hoe we de lijn nog efficiënter kunnen inrichten. Ze is heel erg waardevol voor ons.'

Mensen staan voorop

Promotie hoeft voor Milka niet. Wat haar betreft werkt ze tot haar pensioen door in haar geliefde lijn 4. Het werk in deze lijn gaat haar aan het hart: 'Ik heb fijne collega's en voldoende uitdaging en afwisseling in mijn werk. Ik hoef niet zo nodig teamleider te worden. We hebben al een goede', knipoogt ze naar Peter de Waard. 'Voor Peter en Jacko Dekker (General Manager Elis Hoogeveen) komen de mensen op de eerste plaats. Cijfers zijn ook belangrijk, maar het zijn de mensen die het moeten doen. Dat begrijpen zij heel goed', besluit Milka.

Wat is een Chevron?

Een Chevron is letterlijk een onderscheidingsteken op de mouw van een uniform. Bij Elis is Chevron een eretitel én verwijst het naar de twee Chevrons (pijlen) die het logo vormen. Al meer dan 30 jaar benoemen we collega's van productie, magazijn en onderhoud, die uitblinken in hun werk, tot Chevron. Met deze onderscheiding laat Elis zien dat we onze collega's waarderen en in hen willen investeren. Een Chevron is, op basis van zijn of haar houding, professionaliteit en gedrag, een voorbeeld voor anderen binnen de organisatie. Iedere vestiging kiest zijn of haar Chevron. Een keer per jaar beleven de Chevrons van alle vestigingen internationaal met elkaar een leuk uitje, in de vorm van een stedentrip.

Young Elis als toegevoegde waarde voor Elis

Talenten in je organisatie de ruimte geven om zich verder te ontwikkelen. Dat valt ook onder duurzaamheid. Bij Elis vinden we het belangrijk dat iedereen zich kan ontplooien. Daarom is Young Elis in het leven geroepen. Dit is speciaal voor werknemers die aan het begin staan van hun Elis-carrière. Business innovation officer Irene van Dijk (28) legt uit waarom Young Elis zo waardevol is.

Hoe ben jij bij Elis terecht gekomen?

'Dit is mijn eerste baan. Tijdens mijn stageperiode merkte ik hoe belangrijk een informele werkomgeving voor mij is. Daar zocht ik dus bewust naar. Daarnaast zocht ik een job waar ik de financiële aspecten kan combineren met de menselijke kant van het vak en projecten. Toen de baan bij Elis voorbijkwam, leek me dat meteen interessant. Zeker toen ik merkte hoe *down to earth* het hier is. De lijntjes zijn heel kort. Sinds oktober 2019 mag ik me dus een werknemer van Elis noemen.'

En toen werd je gevraagd voor Young Elis?

'Inderdaad, er kwamen wat plekjes vrij en het leek me wel wat! Sterker nog: ik vond het eigenlijk een grote eer. Als nieuwe medewerker moet je nog even je weg vinden in een organisatie. De *onboarding* was heel uitgebreid en goed. Dankzij Young Elis weet ik nu wie ik moet zijn. Daarnaast vind ik het prettig om mensen in dezelfde levensfase te ontmoeten. Elis is een fijne werkgever en daarom zijn medewerkers trouw. Op zich een goed teken, maar ook jongere medewerkers moeten zich welkom blijven voelen. Daar draagt Young Elis wat mij betreft zeker aan bij!'

Hoe bijzonder is een platform als Young Elis volgens jou?

'Young Elis is dé informele plek waar jonge medewerkers een mooie opstap kunnen maken binnen hun

Elis-carrière. Ik denk dus zeker dat dit een extra boost kan zijn voor je loopbaan. Als Elis mogen we volgens mij ook best wat meer naar buiten toe uitdragen dat we dit doen. Ik denk dat het in de werving en selectie een belangrijk punt is waarop we ons kunnen profileren. Dit spreekt de nieuwe generatie aan. Werk gaat niet alleen om je baan, maar ook over informeel contact met collega's onderling. Elkaar beter leren kennen, maar ook iets kunnen betekenen. Dat biedt Young Elis.'

We spraken je vorig jaar al. Wat is er in de tussentijd veranderd?

'Een jaar geleden was ik nog business controller, nu ben ik business innovation officer. Dat houdt in dat ik mij nu bezighoud met projecten binnen de organisatie. Ook mijn rol binnen Young Elis is veranderd. Ik ben tweeënhalf jaar lid geweest, maar het was tijd voor de nieuwe garde. Inmiddels ben ik een van de twee organisatoren. Ik zorg ervoor dat de bijeenkomsten ingepland worden en koppel aan Elis terug met wat we doen.'

Wat is de huidige status van Young Elis?

'We hebben onlangs de kick-off gehad. Op dit moment bestaat de nieuwe groep van Young Elis uit twaalf leden. Komend jaar gaan we met vier thema's werken, elk kwartaal komt er eentje aan bod. Het eerste thema is: 'inspireren, beïnvloeden en motiveren'. Daarin focussen we op de *soft*

skills. Bijvoorbeeld hoe je zou kunnen leiden door middel van inspireren.'

Wat zijn de uitdagingen waar jullie nu tegenaan lopen?

'We zijn op zoek naar een balans tussen de twee doelen van Young Elis: persoonlijke ontwikkeling én resultaat bieden binnen de organisatie. Young Elis is een podium voor nieuwe, jonge medewerkers. En dat verdient meer zichtbaarheid. We willen graag laten zien wat we doen én waartoe we in staat zijn. Ik weet zeker dat Young Elis namelijk van toegevoegde waarde kan zijn voor Elis in het algemeen.'

Wat is Young Elis?

Young Elis is een platform voor jonge talenten in de organisatie die zich graag willen ontwikkelen. Deze talenten krijgen zo een podium binnen Elis. Ook leren ze de organisatie op deze manier snel kennen en bouwen de werknemers een mooi netwerk op. Het doel van Young Elis? Talenten binden en boeien.

Maatschappij & Elis

Elis heeft zich gecommitteerd aan **de Code of Conduct**: gebaseerd op de Nations Global Compact

(zero tolerance slavery en kinderarbeid)

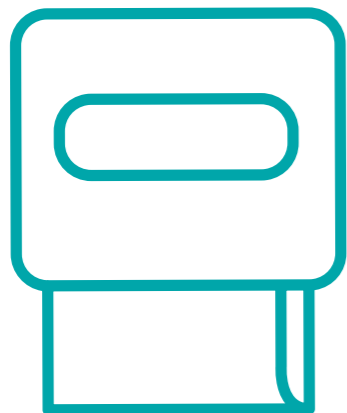

United Nations
Global Compact

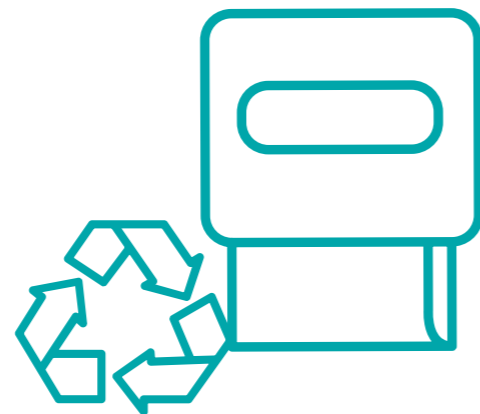

Elis heeft collega's in dienst voor wie een betaalde baan **niet vanzelfsprekend is**

15.000
Elis dispensers

gemonteerd door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt

De **dispensers** worden na gebruik uit elkaar gehaald **door mensen met een beperking**

Locatie Zaandam **wordt schoongemaakt door** (gedeeltelijk) **dove mensen**

Elis steunt Villa Pardoes

600 kinderen

met een ernstige ziekte te voorzien van een sprookjesachtige vakantiebeleving. Elis sponsort Villa Pardoes onder andere met droogloopmatten tijdens de jaarlijkse Villa Pardoes WinterRun en een welkomst-loper voor de nieuwe wekelijkse gastgezinnen.

Elis steunt De Hond kan de was doen

De Hond kan de was doen werft fondsen om zoveel mogelijk honden op te leiden voor mensen met een beperking. Elis ondersteunt dit initiatief middels een donatie.

Steeds meer organisaties en bedrijven hebben oog voor duurzaamheid. Dat betekent dat ze ook eisen stellen aan de partners met wie ze samenwerken. Hieronder lees je de verhalen van gemeente Amsterdam, Máxima MC, Sens! en het Summa Collega in Eindhoven.

Gemeente Amsterdam maakt duurzame meters met Elis

Gemeente Amsterdam is een voorloper als het gaat om duurzaamheid. De gemeente wil onder andere in 2030 de CO2-uitstoot met 55 procent gereduceerd hebben in vergelijking met 1990. Om die stevige ambities waar te maken, hecht de gemeente in de selectie van leveranciers een steeds grotere waarde aan duurzaamheid. Zo ook bij de laatste facilitaire aanbesteding. Manuel Holzhaus (Implementatiemanager, Servicemanager en Gebouwbeheerder bij de gemeente Amsterdam) vertelt: 'Het blijft bij ons niet bij mooie woorden, we willen dat inschrijvers kunnen waarmaken wat ze zeggen. Daarom laten we de experts van duurzaamheidsplatform Green Office meekijken of de plannen ook daadwerkelijk duurzaam zijn. Zij kijken naar de producten, maar ook naar de inzet van mensen met een afstand tot

de arbeidsmarkt. Elis scoort op beide thema's heel hoog.'

Bij Elis worden dispensers in elkaar gezet door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. We wisselen en reinigen de matten en dameshygiëneboxen én inspecteren en repareren de dispensers. Hiermee ontzorgen we niet alleen, maar verlengen we ook de levensduur van de producten. Is een dispenser toch kapot en is er niets meer aan te doen, dan wordt deze gerecycled.

Naast de inzet van duurzame producten, minimaliseren we het aantal vervoersbewegingen door gebruik te maken van route-optimalisatie. We plannen zoveel mogelijk adressen op dezelfde route, zodat we niet heen en weer hoeven te rijden. Ook rijden we

zoveel mogelijk met een volle vrachtwagen heen én terug. We investeren in elektrische vrachtwagens, om zo tot uitstootvrij vervoer in de hoofdstad te komen. En we kijken naar andere duurzame alternatieven zoals HVO 1000 diesel of BIO CNG.

Die duurzame ambities zijn gezien door de gemeente. Holzhaus vertelt: 'Naast dat Elis ons ontzorgt, helpt het bedrijf ons als gemeente om onze duurzaamheidsambities waar te maken.' Zo is er een werkgroep opgesteld om de duurzaamheidsdoelen haalbaar én meetbaar te maken. Elis is één van de actieve deelnemers in deze werkgroep.

Gemeente Amsterdam

Met twee grote vestigingen in Eindhoven en Veldhoven heeft het Máxima MC ziekenhuis behoorlijk wat sanitaire ruimtes. Voor de schoonmaak van deze ruimtes werkt Máxima MC niet zomaar met een schoonmaakbedrijf. Het ziekenhuis heeft een eigen schoonmaakdienst. Sens! is namelijk onderdeel van het ziekenhuis. Elis levert sinds begin 2022 een belangrijke bijdrage aan de diensten van Sens! door medewerkers en bezoekers dag in, dag uit te ontzorgen met duurzame hygiëneoplossingen in alle toiletgebouwen. Een samenwerking die resulteert in

een zorgomgeving die patiëntgericht, kwalitatief hoogwaardig, hygiënisch en veilig is.

'We vonden het belangrijk dat er werd voldaan aan onze behoeften en het daadwerkelijk verbruik van de klant', legt Lisette van Bree uit, operationeel manager van Sens!. 'Elis speelt hier slim op in. Zo helpen ze ons bij het realiseren van de duurzaamheidsambities. Door de voorraden continu te monitoren en aan te passen naar het juiste niveau en onze toiletborstels te wassen in plaats van ze te vervangen reduceren we verspilling en afval. Ook biedt Elis toilet papier zonder kartonnen rol, dat ons veel afval bespaart.'

Links: Business Development Manager Facility Paul Franssen, rechts Lisette van Bree van Sens.

Facilitaire dienstverlening in de praktijk: studenten van Summa Collega krijgen les van Elis

Elis heeft de Europese aanbesteding voor milieubewuste, duurzame sanitaire voorzieningen bij het Summa College in Eindhoven gewonnen. De komende tien jaar leveren wij producten en diensten aan de Eindhovense onderwijsinstelling. Daarnaast bieden we studenten de kans een kijkje te nemen in ons bedrijf. Maurice de Pee, Business Development Manager Facility van Elis: 'Binnen onze organisatie hebben wij diverse stageplekken. Jaarlijks organiseren we een bedrijfsbezoek op een van de Elis-waslocaties, zodat studenten de servicedienstverlening van dichtbij kunnen ervaren.'

Duurzaamheid staat hoog op de agenda bij het Summa College. Op de vraag in de aanbesteding 'in welke mate invulling wordt gegeven aan het begrip duurzaamheid, circulariteit en circulariteit per product' was Elis duidelijk. Het circulair businessmodel van Elis zorgt ervoor dat producten lang meegaan en dat deze na het einde van de levensduur na recycling mogelijk als

nieuwe onderdelen ingezet worden. Verbruiksartikelen zijn van herbruikbare grondstoffen, afval wordt waar mogelijk gereduceerd en distributie vindt op een efficiënte en daardoor duurzame wijze plaats. Wouter Brecheisen, Facili-

tair Manager Summa: 'Elis levert vanuit een centrale locatie in Veldhoven. De korte afstand zorgt ervoor dat de uitstoot van CO2 wordt gereduceerd, maar ook dat de regionale werkgelegenheid wordt gestimuleerd.'

Máxima MC, Sens! en Elis: een unieke samenwerking in Nederland

Voor Elis is SROI heel gewoon

Als je maatschappelijk verantwoord wil ondernemen, dan wil je er als organisatie voor zorgen dat iedereen kan werken. Ook mensen voor wie een baan misschien wat minder vanzelfsprekend is. Elis geeft mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt graag een kans. Niet omdat het 'moet', maar omdat we dat zelf belangrijk vinden.

In Nederland zijn sommige bedrijven verplicht om mensen met een (grote) afstand tot de arbeidsmarkt aan te nemen. Dit heet SROI: social return on investment. Het doel ervan is om op deze manier meer werkplekken te creëren. Sommige werkgevers doen dit omdat het nu eenmaal verplicht is, maar anderen willen er vooral zelf

mee aan de slag. Dat is het geval bij Elis. Het afgelopen jaar is hier op verschillende manieren bijdrage aan geleverd. Twee voorbeelden:

Dove mensen in de schoonmaak

Accent Schoonmaakbedrijf is een schoonmaakbedrijf uit Amsterdam.

Maar niet zomaar eentje. Het is hun missie om een veilige werkomgeving te zijn, waar mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt kunnen schitteren. Het merendeel van de medewerkers van het bedrijf is doof. Deze schoonmakers maken ook de kantoren van Elis in Zaandam schoon.

'Ik heb zelf dove ouders, dus ik ben er mee opgegroeid', vertelt Marcel Voskuilen, directeur Accent Schoonmaakbedrijf. 'Ik heb niet per se altijd gedacht: ik ga met dove mensen werken. Maar toen ik mijn schoonmaakbedrijf startte, wilde ik er wel iets mee doen. Ik wil dove mensen een kans geven om van waarde te zijn. Voor zichzelf, in hun werk en voor de maatschappij.' En dat bleek een schot in de roos. 'We doen dit al 25 jaar, met succes. Veel medewerkers werken al jaren bij ons, soms vanaf het begin.' En de klanten zijn blij met de diensten. 'Sterker nog, ik merk dat dove mensen meer oog voor detail hebben. Door hun aandoening zijn ze visueel sterk ontwikkeld.'

Gebaren-challenge

Hoe je communiceert als praten geen optie is? 'Dat gaat eigenlijk heel makkelijk. Via WhatsApp bijvoorbeeld', vertelt hij. De meeste medewerkers zijn dus doof, maar niet iedereen. 'We hebben nu verschillende klanten die meedoen met de gebaren-challenge. Dan leren ze gebarentaal. Ze willen toch een keer goedemorgen kunnen zeggen, of eigenlijk gebaren.'

Dove mensen in de schoonmaak

Naam: Marcel Voskuilen
Fundie: **Directeur** Accent Schoonmaakbedrijf

Desinfectiemiddelen voor de voedselbank

Naam: Tom Sauer
Fundie: **Projectleider** bij Gemeente Leiden

Desinfectiemiddelen voor de voedselbank

Sommige opdrachtgevers hechten veel waarde aan SROI, zoals gemeenten. Tom Sauer is projectleider bij gemeente Leiden en hij helpt ondernemingen om aan de voorwaarde van de gemeente te voldoen. Hij ziet vooral wat er wél kan. 'Er zijn zoveel mensen die écht willen en ook veel kunnen. Je moet soms alleen wat aanpassingen durven te maken en vooral ook gewoon doen.'

Tom merkt dat sommige bedrijven SROI zien als iets dat 'moet'. Juist daarom waardeert hij het als organisaties er zelf mee aan de slag willen. 'Dan gaat het veel verder dan het zetten van een vinkje, maar stelt een bedrijf echt de vraag: wat kunnen we doen? Elis wil impact maken en inspelen op problemen die er spelen in onze gemeente. Het gebeurt niet vaak dat er op zo'n brede manier naar SROI gekeken wordt.'

Voor de voedselbank

Al pratende kwam de volgende op-

lossing naar voren: desinfectiemiddelen doneren aan de voedselbank. In tijden van corona natuurlijk een mooie manier om mensen die krap bij kas zitten te helpen. Er werden 25.000 handsanitizers verwerkt in de pakketten van voedselbank Haagland-Leiden. 'Een mooie manier om iets te doen voor een doelgroep die het heel moeilijk heeft.'

Gewoon geworden

Volgens de projectleider ontkomt je er niet aan om je met dit soort thema's bezig te houden als organisatie. Of het nu moet of niet. 'Maatschappelijk verantwoord ondernemen wordt een steeds belangrijker thema en gelukkig zie ik dat steeds meer bedrijven er ook bewust mee aan de slag gaan. Ik kan ze op weg helpen, door ze te koppelen aan de juiste mensen en organisaties en mee te denken. Eigenlijk hoop ik dat over 5 of 10 jaar de hele SROI-regeling niet meer nodig is. Dat het de normale gang van zaken is en niet meer speciaal. Dan hoeft dit hopelijk niet meer gestimuleerd te worden.'

Wist je dat...?

...er in 2022 bijna 15.000 desinfectiemiddelen zijn samengesteld door mensen voor wie een baan niet vanzelfsprekend is.

...we bloemen bestellen bij de FlowerFamily? Daar worden de boeketten samengesteld door kwetsbare mensen.

Warm je aan de energie van Elis Cleanroom

Met het reinigen en onderhouden van een breed assortiment cleanroomkleding en -accessoires zorgt Elis Cleanroom ervoor dat mensen in een geconditioneerde omgeving veilig en hygiënisch kunnen werken. Vanuit onze vestiging in Bolsward ontwikkelen we oplossingen om mensen en producten zo optimaal mogelijk te beschermen tegen besmettingen, vuil en stof. Hierbij ontzorgen we onze klanten in alles: aankoop, voorraad, sterilisatie, levering, onderhoud, beheer en vervanging. Uiteraard zo duurzaam en circulair mogelijk.

Frederika Kooistra, General Manager van Elis Cleanroom, vertelt over de producten, de plannen en het maatschappelijk verantwoord enthousiasme waarmee het bedrijf in Bolsward klanten, eigen medewerkers, maar ook omwonenden (letterlijk) warm willen maken voor haar activiteiten.

Klanten uit farmacie, biotechnologie en micro-elektronica

Het cleanroomproces luistert nauw, laat Frederika weten: 'Wij zorgen ervoor dat er elke dag gereinigde kleding, klompen, schoonmaakmoppen en andere aanverwante artikelen klaarliggen. Onze artikelen voldoen aan de strengste normen en richtlijnen. Meer dan 85% van onze klanten is werkzaam in de farmaceutische industrie. Dat zijn bijvoorbeeld productiebedrijven waar ze vaccins maken. Niet alle kleding is geschikt om te dragen in deze omgeving. Er mag zich namelijk geen vuil hechten aan de kleding. Daarnaast hebben we ook nog klanten in de biotechnologie en micro-elektronica. Elektronica is gevoelig voor stof en vuil. Wanneer stof bij een chip komt, treden er defecten op. Dat willen we zoveel mogelijk voorkomen.'

Restwarmte naar nieuwbouwwijk

Bij het reinigingsproces van Elis Cleanroom komt veel warmte vrij. Dicht in de buurt wordt gewerkt aan een duurzame oplossing voor deze restwarmte. Frederika: 'De meeste restwarmte verlaat de wasserij via de air units op het dak van ons gebouw. En dat is zonde. Nu is er in Bolsward een renovatieproject waarbij de restwarmte die wij en andere omliggende bedrijven uitstoten, mogelijk kan worden gebruikt voor het verwarmen van de woningen in deze woonwijk.' De woningen zijn precies tussen Elis Cleanroom en een aantal andere bedrijven in gesitueerd. Technisch onderzoek door de projectontwikkelaar toont aan dat de bedrijven in de omgeving met elkaar voldoende capaciteit produceren om de gehele wijk te verwarmen. Elis Cleanroom wil hier graag aan meewerken. 'Ook in Bolsward moeten woningen van het gas af', vertelt Frederika: 'We vinden dit een mooi circulair initiatief en werken dan ook graag

Frederika Kooistra

mee aan dit project van de gemeente Bolsward. De restwarmte die wij en andere bedrijven produceren, kan zo ergens anders benut worden.'

en wat het uiteindelijke rendement is. We kunnen op het dak ook een tussensstation aanleggen waarin we de warmte die we daarin opwekken verkopen, of investeren in een windpark in de buurt van Bolsward. Om de juiste duurzame keuzes te kunnen maken, wegen we de kosten en de baten van alle beschikbare alternatieven tegen elkaar af.'

Een warme omgeving voor medewerkers

Bij Elis Cleanroom staat de mens ook altijd centraal. Frederika: 'We hebben al jaren contact met bemiddelingsbureaus dat mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk helpt. Zo werkt in onze cleanroom een slechtziende mevrouw die met behulp van een vergrootglas prima kan functioneren op deze afdeling. Ze is

Zon, wind of water? Wat brengt de toekomst voor Elis Cleanroom?

Zon, water of wind?

Bij Elis Cleanroom wordt continu bekeken welke duurzame oplossingen het meest geschikt en het meest kostenefficiënt zijn. Frederika: 'Een actuele vraag is of we met ons bedrijf volledig overgaan op elektrisch of dat we participeren in een waterstofhub, waarbij meerdere bedrijven in de regio Bolsward zijn aangesloten. We zijn nu al grotendeels elektrisch stoom gedreven, dus de stap naar volledig elektrisch is gemakkelijker te maken. De vraag is echter of het binnen het huidige energienetwerk mogelijk is om zonnecollectoren op het dak leggen

een kei in het vouwen en verpakken van kleding en is erg gemotiveerd. Dat geeft ook een boost aan de rest van het team.'

Er werken ook meerdere statushouders bij Elis Cleanroom. Frederika: 'Je kunt niet zomaar instromen bij ons, want het meeste werk heeft een specialistisch karakter vanwege de klantafspraken. De meest voorkomende werkzaamheden hier zijn productiewerk en facilitair werk. Omdat taal nog wel eens een barrière kan zijn voor medewerkers, zetten we medewerkers die de taal nog onvoldoende

de beheersen in eerste instantie in voor het facilitaire werk, zoals het bijhouden van de voorraad en regulier schoonmaakwerk. Hierbij is taal veel minder een issue. We hebben een behoorlijke instroom aan anderstaligen. Met behulp van pidogrammen willen we de taalbarrière opheffen en werkinstructies vereenvoudigen. We onderzoeken momenteel hoe onze systemen hieraan kunnen bijdragen. Omdat we mensen voor een langere periode aan ons binden, krijgen ze bij ons alle gelegenheid om door te stromen naar bijvoorbeeld productiewerk. Ik merk dat de nieuwe instromers die nu bij ons werkzaam zijn, enorm gedreven en gemotiveerd zijn. Vluchtelingen hebben huis en haard verlaten voor een toekomst elders. Zij kennen aan het bedrijf en hun collega's een andere waarde toe dan de meesten van ons dit doen. Zeker als hun familie nog elders is, is de collegialiteit enorm belangrijk.

Kangarookleding als alternatief voor extra verpakkingsmateriaal

In een omgeving waarin hoge eisen worden gesteld aan bedrijfshygiëne wordt veel verpakkingsmateriaal gebruikt. Wat doet Elis Cleanroom om de hoeveelheid verpakkingsmateriaal te beperken? Frederika: 'Soms moet kleding wel 2, 3 of 4 keer verpakt worden. Ook wij vragen ons af of al dat plastic nodig is. Daar waar de normen streng zijn, kunnen we niet meebewegen. In het minder strenge assortiment, zoals onderkleding, zijn we flexibeler. Bijvoorbeeld bij het verpakken van de kleding, waar mogelijk doen we meerdere kledingstukken van dezelfde maat in één verpakking. Of met onze kangarookleding, waarbij we aan het kledingstuk een polyester zakje hebben vastgemaakt waarin de kleding kan worden opgevouwen. Vergelijk het met een regenjas die je kunt oprollen en in het vastgemaakte zakje kunt opbergen. Met al deze oplossingen hebben we al veel kunnen besparen op plastic.' Het Kangaroo concept is net nieuw in de markt gezet en de eerste reacties zijn veelbelovend.

Streven naar volledige circulariteit

Ook op andere fronten kijkt Elis Cleanroom naar mogelijkheden om nóg

Het Kangaroo concept

'We willen met een stap vooruit onze footprint verder verkleinen'

duurzamer te produceren dan nu al het geval is. 'In 2021 is er door onze schoenenleverancier ruim 1500 kg. aan schoenen gerecycled. Hiermee hebben we meer dan 1800 kg. bespaard aan CO₂ uitstoot', laat Frederika desgevraagd weten. Dit zijn niet alleen cleanroom schoenen geweest maar een Elis-breed initiatief waarin Cleanroom aanhaakt bij haar bedrijfskleding collega's. 'En door ons wasproces verder te optimaliseren, proberen we het waterverbruik en opwarming hiervan te reduceren. Dat levert minder waterverbruik, maar ook CO₂ reductie op. Naast het wasproces wordt er ook gekeken naar de levensduur en de recyclingmogelijkheden. In cleanroomkleding mag geen katoen gebruikt worden, al onze pakketten zijn dan ook van 100% polyester. Omdat dit materiaal bij regulier gebruik minder snel slijt, kunnen we de levensduur verlengen. Binnen de farmacie moet alles onderbouwd wor-

den omdat er niet getornd mag en kan worden aan de kwaliteit. Om die reden investeren wij samen met onze internationale Cleanroom collega's in End of Life Time onderzoeken. Deze voeren we uit in ons eigen R&D lab in Bolsward. Nadeel van polyester is echter dat de vezels nu nog niet geschikt zijn om te hergebruiken in kleding. In tegenstelling tot katoen, dat wel volledig circulair is. We onderzoeken op dit moment of van 100% polyester weer kleding kan worden gemaakt. Als het zo ver is, dan kunnen we met een stap vooruit onze footprint verder verkleinen.'

Colofon

Duurzaam Elis is een uitgave van Elis Nederland.

Teksten

TextVast
BeingGreen
Marketing Elis Nederland

Vormgeving

Een Creatieve Geest

Drukwerk

Drukmotief
Duurzaam Elis is gedrukt op 100% gerecycled papier.

Om te voorkomen dat er teveel gerecycled papier wordt gebruikt, vragen we je om Duurzaam Elis door te geven. Zo besparen we grondstoffen, maar kunnen we ook andere inspireren om duurzaam te ondernemen.

Voor meer informatie over het duurzaamheidsbeleid bij Elis kijk op www.elis.nl

Aan de inhoud van Duurzaam Elis kunnen geen rechten worden ontleend.

www.elis.com

